

İMAM RIZA OCAĞI'NIN İNANÇSAL DÜŞÜNSEL YAPISI VE PRATİKLERİ MUSAHİP CEMİNDE GÖRGÜ ERKÂNI

Yusuf Can Seven*

Doç. Dr. Fatma Ahsen Turan**

Özet

Anadolu Aleviliğinin sürecine baktığımızda en önemli kurum olarak karşımıza çıkan kavram inanç-dede ocaklarıdır. Cem, alevi inanç ve dede ocaklarının merkezindedir. Cem, Alevilerin temel ibadet şeklidir. Aleviler tarafından “Hak-Muhammed-Ali Divanı” şeklinde ifade edilir. Alevi-Bektaşilerde yola giriş; çocuk ikrarı, ikrar cemi ve musahiplik cemi olmak üzere üç aşamada gerçekleşir. Cem törenlerinin amacı “ibadet etmek, hukuki sorgulama, bilgilendirme ve eğitim, ölmeden önce ölmek, kişinin yaptıkları karşısında hesap vermesi, ulu divana yüzü ak olarak çıkması” olarak gösterilebilir. Ayrıca Cem, Alevileri bir arada tutan önemli bir dinî törendir. Bu cem törenlerinden biri de Musahiplik cemidir. Musahiplik Aleviler arasında kardeşlik mânâsına gelir. Ayrıca yardımlaşma ve paylaşmadır. Dört kişinin (canın) birbirine ikrar vermesidir. İkrar vermiş olan çiftler birlikte yaşadıkları sürece kardeş kalacaklarına ve birbirlerini koruyup kollayacaklarına söz verirler. Musahipliğe talip olanların dedenin ve toplumun önünde söz vermeleri için musahiplik cemi yapılır.

Bu makalede Alevi inanç-dede ocaklarından İmam Rıza Ocağı'nın; Tokat, Yozgat, Çorum illerinde yüzyılları aşkın bir süredir günümüze ulaştırdığı Musahiplik cemi inanç pratikleri anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Anadolu Aleviliği, Musahip, İmam Rıza Ocağı, cem

Code Of Manners In Companionship Imam Rıza's Assembly House

When we take a look at the history of Anatolian Alevism, the first concept that we encounter is inaç-dede (belief-grandfather) assembly houses. Cem is a central concept Alevi faith and the associations of dede. Cem is the fundamental worship of alevi. Cem is expressed as God-Muhammad-Ali by alevi. For alevi-bektashis, the first

* Araştırmacı Yazar yusufcaneven2014@gmail.com

** Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi aturan@gazi.edu.tr.

stages of alevism comprise of three stages: child confession, confession gathering, and companionship gathering. Among the purposes of assembly ceremonies are “to worship, legal investigation, informing and educating, dying before dying, to pay the price of what one has done, and to go up to the heaven with a pure face”. Moreover, cem is a fundamental bond that keeps alevi together.

One of these cem ceremonies is called Musahiplik (companionship) assembly. Among alevi, musahiplik means brotherhood. Moreover, it also denotes cooperation and sharing. It is the promise of four people to each other. The pairs who promise to one another swear that they are going to stay brothers and help each other as long as they live. Companionship cem is performed with the presence of the dede and society for those who want to step onto companionship.

This article will recount the practical worshipping practices of companionship cem, which have been kept alive by Imam Rıza Council in Tokat, Yozgat, and Çorum for more than a hundred years.

Key Words: Anatolian Alewism, Musahip (religious brother), the associations of Imam Rıza, Cem

GİRİŞ

Orta Asya’dan, Balkanlara, Mısır’a kadar uzanan geniş bir coğrafyada yaşayan Alevî inanç zümresi farklı ocaklara bağlıdır. Her ocağın, kendi dinamikleri ile yürüttüğü inanç ritüelleri ve pratikleri vardır. Bu durum Alevî toplumunca “Yol bir, süre bin bir.” tabiri ile ifade edilir. Ocakların, farklı kültürel ve yerel unsurlarla zenginleştirdiği ritüellere farklı adlar verilmiştir (Ersal,2011:1087).

Alevîlerin ibadet anlayışlarını tarikat hayatı kalıpları içerisinde şekillendirip, sadece bu alana hasrettiklerini en somut şekilde ortaya koyan husus, bir zikir âyini olan cemi, ibadet hayatlarının merkezine yerleştirmiş olmalarıdır (Üçer,2005:166). Alevî-Bektaşilerde yola giriş; çocuk ikrarı, ikrar cemi ve musahiplik cemi olmak üzere üç aşamada gerçekleşir. İkrar cemiyle musahiplik cemi, geçmişteki otantik uygulamasından hem kısa hem de bölge özelliklerinden kaynaklanan kimi farklılıklarla uygulanmaktadır (Türk-Çapar, 2011:23).

Alevîliğin en önemli noktası “musahiplik”tir. Ergenlik çağına gelen her Alevî genci aynı yaşta olan bir gençle musahip olur yola girer. Her Alevî’nin bir mu-

sahibi olması gerekir. Musahipsiz hiç bir merasime katılmaz. “Musahip” sülûk sırasında, ölüm anında kısaca yaşamın bütün mühim anlarında hazır bulunmak zorundadır (Melikoff 1994:48). Türkdoğan da geleneksel Alevî inancına göre her Alevînin bir musahibi, bir rehberi, bir piri, bir de mürşidi olması gerektiğini belirterek “Bu üst statüyü temsil eden kişiler olmadığı sürece Alevilik erkânı gerçekleşmiş sayılmaz” demektedir (Türkdoğan 2005:25). Dört kişilik iki aile arasında gerçekleşen bu törenle kazanılan yeni durum hem dünya hem de ahiret kardeşliğidir (Eröz, 1990:111; Azar,2013:74). Musahiplik; yardımlaşma ve paylaşımdır. Musahiplik, Aleviliğin temel direği sayılır. Musahipler, yetişkin Alevi topluluğuna katılmış sayılırlar (Bozkurt, 2003: 107). Musahip terimini ve ritüeli düşündüğümüz zaman Alevi zümrenin genelini kapsayacak bir terminolojik kullanım da “Kardeşlik, kardaşlık” terimidir. Kardeşlik hitabı musahiplik için en yoğun kullanılan terimdir. Özellikle musahip olan kişiler birbirine kardeşlik diye hitap ederler (Ersal,2011: 1079). Alevilerde bekârlar, musahiplik törenlerine alınmaz. Bazı durumlarda cemin başlangıcında bekârlar ceme alınsa da musahiplik töreni başladığı zaman bu gençler cem ortamından çıkarılır (Türk-Çapar, 2011: 21). Musahip kardeşlerin canı bir, teni bir, kanı bir, ruhu birdir” (Akbaş,2011: 449). Musahiplerin aynı dili konuşmaları ve aynı veya yakın yerlerde/köylerde ikamet etmeleri şarttır (Korkmaz, 1997: 24). Musahip olabilmenin en temel ilkesi de eş statüde olmaktır.

Musahiplik; dostluk, kardeşlik, dayanışma, birlik, beraberlik, sırtsırta verme hususunda Alevilikte önem arz etmekte ve kişilere bir sosyal statü sağlamaktadır. Musahip olan kişiler iyi günde, zor günde birlikte olarak birbirlerine destek verirler.

İMAM RIZA OCAĞI

On İki İmamın sekizincisi olan İmam Ali Rıza, Anadolu Aleviliğinin önemli temsilcilerindedir. İmam Ali Rıza, yüzyıllardan beri Türkler arasında özel bir konuma sahip olmuştur. Türk halkının yüzyıllar boyu İmam Rıza türbesini ziyaret etmeye gösterdikleri önem, İmam Rıza’ya karşı besledikleri sevginin açık kanıtıdır (Seven, 2010: 357). Anadolu’nun pek çok bölgesinde temsilcileri bulunan İmam Rıza Ocağı, Alevi-Bektaşî inancı içerisinde yer alan önemli ocaklardan biridir. İmam Rıza Ocağı dedeleri Anadolu’da Tunceli, Elazığ, Malatya, Kahramanmaraş, Erzincan, Erzurum, Sivas, Yozgat, Amasya, Tokat, Çorum illerinde inançsal pratiklerini hâlen devam ettirmektedirler (Erdem,2013: 257). İmam Rıza ocağına bağlı olanlar tarafından cem ibadetleri yüzyıllardır sürdürülmektedir. Abdal Musa Cemi başta olmak üzere-

re, Görgü (Musahiplik) Cemi, Cumalıklar (Kırk sekiz hafta boyunca perşembe günleri yapılan cem), Aşure Cemi, Dardan İndirme Erkânı gibi ritüeller hâlâ yapılmaktadır.

Bu çalışmada İmam Rıza Ocağı'nın Tokat, Yozgat, Çorum illeri merkezli ocaklıların yüzyılları aşkın bir süredir günümüze ulaştırdığı Musahiplik cemi, inanç pratikleri anlatılacaktır.¹

Cemin Başlaması

Önce cemaat ve on iki hizmet sahipleri cem evinde yerlerini alırlar. On iki hizmet sahipleri cemde kullanılacak araç ve gereçleri (asa, ibrik, leğen, sürahi, bardak, çerağ/mum, havlu, ses sistemi) cem başlamadan önce hazırlar.

Gözcü, cem evine girenlere oturma kurallarını ve duaya duruş şekillerini anlatır. Cemde ocakzade (dede) olanlar, yaşlı olan canlar ve misafirler ön saflara oturtulur. Dedelerin, cem evine geldiği görülünce gözcü: “*Gerçeğe Hüü; sofular, bacılar dedemiz geliyor.*” der. Cemaat hep birlikte ayağa kalkıp dara durarak, dedelerine olan saygılarını gösterirler. İlk olarak Dede, sağında duran gözcü ile birlikte yürüyerek içeri girer ve “*Hüü Mümin, müslim; sofular, bacılar*” diyerek selam verir, cemaat de “*Hüü*” diyerek dedenin selamını alır. Dede, meydanın ortasına kadar gelerek “*Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali*” diyerek secdeye varır, niyaz olur ve daha sonra mürşit postuna geçer. Daha sonra ise dede, sağında bulunan gözcü ile birlikte cem evinin giriş kapısından cem evinin meydanına doğru yürür ve “*Hüü Mümin, müslim; sofular, bacılar*” diyerek selam verir, cemaat de “*Hüü*” diyerek dedenin selamını alır. Dede, meydanın ortasına gelir, “*Hüü, Cem Erenleri... Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali*” secdeye varır, sonra dara durarak mürşidinden duasını alır.

DEDE: “*Bismi Şah, Allah Allah. Pîrimiz Hünkâr Hacı Bektaşî Veli. Ali gele, nur gele, istekler kabul ola, kabulü şah dergâhına yazıla. Ahretiniz mamul ola, yeriniz cennet ola, durduğunuz dardan, gördüğünüz didardan, şefaata bulasınız. Gerçeğe Hüü. Mümine Ya Ali.*” -(K.K.2)

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

Dede, secdeye vardıktan sonra, meydana niyaz olur ve pir postuna oturur ve cemaate seslenir.

DEDE “*Erenler sefasına vara, dar çeken didar göre, didar gören Hakk'a ere, Hak Muhammed Ali, cümlemizin muradını vere.*”)-(K.K.5)

1 Derlemeler Yusuf Canseven tarafından Aralık 2002, Ocak 2005 tarihlerinde yapılmıştır.

Fotoğraf-1

Cemler, yaklaşık olarak 7–8 saat gibi uzun bir süreyi kapsadığından dolayı, hizmet sürelerinin başında dede, meydanda oturan canların hal ve hatırını sorar, daha sonra ise dinî ve sosyal konuları içeren konuşmalar yapar ve Alevilikte musahiplik kurumunun nasıl bir yeri olduğuna dair cemaate bilgi verirler. Karşılıklı sohbetlerin sona ermesinden sonra on iki hizmet sahipleri hizmetlerini almaya başlar.

Gözcü Hizmeti:

Gözcü hizmetini yürütecek kişi, eline asayı alarak cem meydanına gelir. Sağ ayak başparmağını sol ayak başparmağının üzerine koyar ve dara durur. Dede, gözcünün duasını verir. (Fotoğraf-2)

Fotoğraf-2

DEDE “*Allah Allah, Allah. Allah, Muhammed, Ali, Pirimiz Hünkâr Hacı Bektaşî Veli. Ali gele, nur gele. Gözcü Karaca Ahmet’in keşfi kerameti üzerinde hazır ve nazır ola. Hizmetin kabul olsun. Hizmetinden şefaât bulasın. Hüü...*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

Kurban Tekbirleme ve Dualama

Musahiplik cemi hazırlıkları sabahın erken saatlerinde başlar. Dede, gündüz vakitlerinde cem evine gelir ve kesilecek olan kurbanların duasını verir. Kesilecek kurbanlardan biri veya birkaçı kesilmeyerek cem saatine kadar bekletilir. Cemin başlamasıyla beraber cem meydanına kurbanlar getirilir ve cemaat huzurunda duası verilir. Bu uygulama ile cemde bulunan çocukların, gençlerin, bacıların kısaca tüm cemaatin kesilecek kurbanı görmesi ve kurbanları için razılık getirmesi amaçlanır. Cem meydanına önceden ayakları yıkanan kurbanlar getirilir. Kurbanı tutan kişi, kurbanın ön sağ ayağını kulak hizasına kaldırır ve dedenin duaya başlamasını bekler.

DEDE “*Bismillahirrahmanirrahim. Allahu Ekber, Allahu Ekber, Allahu Ekber. Velilahi hak, Hak’tan indi ferman. Koç indi İsmail’e kurban, tekbir eyledi Hızır Aleyihuselam. Tekbir Allahu Ekber Tekbir, Tekbir Allahu Ekber Tekbir, Tekbir Allahu Ekber Tekbir. Kurbanı Hail, Fermanı Celil, oturan Şahı Merdanı Ali, Peyiği Cebrail. Tekbir Allahu Ekber Tekbir, Tekbir Allahu Ekber Tekbir, Tekbir Allahu Ekber Tekbir. Allah’ın hidayeti, Muhammed’in himmeti, Ali’nin keşfi kerameti erişe. Diyelim Allah*”

Bütün cemaat secdeye kapanır ve dede duaya devam eder.

DEDE: “*Ali gele, nur gele, Şahı Merdan Pir gele. Kurbanlarımız kabul ola. Kabulü makbul ola. Derdimize derman eyleye. Hastalıklarımıza şifa eyleye. Cemimizi cem eyleye. Dünyalığımızda kurban ola, ahretinizde murad ola. Dil benden, nutuk Şahı Merdan Ali’den ola. Gerçeğe Hüü. Mümine Ya Ali*”(K.K.6)

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

Duanın sona ermesiyle birlikte secdeye kapanan canlar, secdeye niyaz ederek kalırlar. Duaların okunmasından sonra cem meydanında kurbanlar serbest bırakılır ve kurbana ait olan düvazlar (duazlar) okunur. (Fotoğraf-3-4)

Fotoğraf-3

Kurban Dövazı-1

Dede veya zakir tarafından söylenir.
Akil ermez Yaradan 'ın işine
Muhammed Ali'ye indi bu kurban
Kurban olayım kudretin nuruna
Hasan ile Hüseyin'e indi bu kurban

Ol İmam Zeynel'in destinde idim
Muhammed Bakır'ın dostunda idim
Caferi Sadık postunda idim
Musai Kazım Rıza'ya indi bu kurban

Muhammed Taki'nin nurunda idim
Aliyel Naki'nin sırtında idim
Hasanal Asker'in darında idim
Muhammed Mehdi'ye indi bu kurban

Aslı Şahı Merdan Güruhu Naci
Hakikate bağlı bu yolun ucu
Senede bir kurban talibin borcu
Muhammed Mustafa'ya indi bu kurban

Tarikattan hakikada ererler
Cenneti alaya hülle sererler
Muhammed Ali'nin yüzünü görenler
Erenler aşkına indi bu kurban

Can Hatayi'm eder bilir mi?
Her can kurban üstünde yürüdü erkân
Tırnağı tespittir, kanı mercan
On iki imama indi bu kurban.

Fotoğraf-4

Kurban Dövazı-2

Dede veya zakir tarafından söylenir.
Kurbanlar tığlanıp, gülbank çekildi
Gaflet uykusundan uyana geldim
Dört kapının kilidi anda açıldı
Ruhumu üryan edip meydana geldim

Evvel eşiğine koydum başımı
İçeri aldılar döktüm yaşımı
Erenler yolunda gör savaşımı
Canı baş feda edip kurbana geldim

Ol demde yandı batın çerağı
Rehberin boynuna etti bağı
Üçer adım ileri attım ayağı
Koç kurban dediler inana geldim

Dört kapı selamın verip aldılar
Pirim huzuruna çekip yettiler
El ele el Hakk'a olsun dediler
Henüz masum olup cihana geldim

Pirim kulağıma eyledi telkin
Şahı Vilayete olmuşum yakın
Mezhebim Caferi Sadikul metin
Allah dost eyvallah peymanaya geldim

Özüm darda yüzüm yerde durmuşam
Muhammed Ali'ye ikrar vermişim
"Sehaküm" hamrini anda görmüşüm
İçip kana kana mestane geldim

Yolum On iki imama çıkar
Mürşidim Muhammed Ahmed'i Muhtar
Rehberim Ali'dir sahibi Zülfikar
Kulundur Şahiya divana geldim. (K.K.1)

Düvazlar söylendikten sonra bütün cemaat secdeye kapanır ve dede duaya başlar.

DEDE: *Bismişah Allah Allah. Akşamlar hayrola, şerler defola. Hayırlara eda ola, münkir mat ola. Münafıklar berbat ola, meydanlar abat ola. Ehlibeyt şad ola, iki cihanda yüzleriniz ak ola. Hizmetleriniz kabul, kabulü makbul ola. Kesilen kurbanlarınız kabul ola. Dertlerinize derman, hastalıklarınıza şifa ola. Yolumuzu yolsuza, pirsiz, nursuza düşürmeyesin Yarabbi. Merdi namerde muhtaç eğletme Yarabbi. Cemi cümlemizi afetlerden saklayasın Yarabbi. Yaratmış olduğun canlıya cansıza keder vermeyesin Yarabbi. Nuru Nebi, Keremi Veli, erenler demine mümine Ya Ali.”*

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duanın sona ermesiyle birlikte secdeye kapanan canlar, secdeye niyaz ederek kalkarlar. Dedenin duasından sonra kurbanlar kesilip hazırlanmak üzere kurbancılar tarafından kesim yerine götürülür. Kurbanların Tekbirleme hizmetinin sona ermesinden sonra dede cem meydanında oturan canlarla birlikte sohbetlerine devam ederler.

Tezekkar (İbriktar-İznikçi) Hizmeti

Bu hizmet daha çok sembolik bir uygulama, bir tür tarikat abdestidir. Ceme katılacak olan her can, cem evine gelmeden önce beden temizliğini yapmıştır. Tezekkar hizmetini bir bacı ve bir sofı olmak üzere iki can yürütür. Sofı olan kişi bir elinde ibrik, diğer elinde leğen; bacı da ise omzunda bir havlu ile meydana gelir. Meydana gelen bacı ve sofı, gözcüyü de sağ tarafına alarak diz dize otururlar. Tezekkar sofı, bacının eline su döker; ardından bacının elini havlu ile kurular. Sonra da bacı, sofunun eline su dökerek elini kurular. Daha sonra ise sofı gözcünün eline su döker ve elini kurular.(Fotoğraf-5-6)

Fotoğraf-5

Fotoğraf-6

Sofu önde, bacı arkada, ikisi de diz üstünde yürüyerek dedenin önüne giderler. Tezekkar sofu, dedelerden başlayarak halkada oturanların hepsinin ellerine su döker, bacı da arkadan havlu ile kurularak gelir. Tezekkar sofu, bacı ve gözcü abdest alma hizmetini bitirdikten sonra dara durarak dedenin duaya başlamasını bekler.(Fotoğraf-8-9)

Fotoğraf-8

Fotoğraf-9

DEDE: “Allah Allah. Hayır hizmetleriniz kabul ola. Hizmetlerinizden şefaet bulasınız. Dilden dileğinizi, gönülden muradınızı, Şahı Merdan Ali vere. İznikçi keşfi keremeti üzerinizde hazır ve nazır ola. Fatima Ana'nın katarına nail olasınız. Hüü.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Tezekkar hizmetini yürüten canlar, meydandan ayrılırlar.

Post (Seccade) Hizmeti

Post hizmetini yürütecek olan kişi, postu kucağına alarak meydana girer. Meydana gelen can, sağ tarafında gözcü ile birlikte ayaklarını mühürleyerek dara durur ve dedenin duasını bekler.(Fotoğraf-10-11)

Fotoğraf-10

Fotoğraf-11

DEDE: *“Allah Allah, Allah Allah. Geldikçe hayırlısı gele, hayırlara vesile ola. Postumuz kadim ola. Hak Muhammed Ali, yardımcımız ola. Durduğunuz dardan, gördüğünüz didardan şefaata bulasınız. Peygamber Efendimizin postu ola, Fatima anamızın eteği ola. Hüü.”*

CEMAAT: Hep birlikte *“Allah Allah”* der.

Post hizmetini yüten kişi postu serer ve posta niyaz olur. Çıplak ayakla postun üzerine gelerek ayaklarını mühürleyerek dara durur ve dedenin dua vermesini bekler. (Fotoğraf-12)

Fotoğraf-12

DEDE: *“Allah Allah. Tecella Temennanız nur ola, Tecella Temennanız hakka yazıla. İmam Hüseyin’in katarına nail olasınız. Hüü”*

CEMAAT: Hep birlikte *“Allah Allah”* der.

Post hizmetini yürüten kişi, meydandan ayrılarak halkadaki yerine geçer.

Delil (Çerağı) Uyandırma Hizmeti

Çerağ hizmetlisi, rehber ve gözcü ile birlikte meydanda hazır olan mumların yakılması için önüne diz çöker. Çerağ hizmetlisi yani delilci, delilin cem töreni boyunca sürekli yanmasını sağlar. Delilci mumu yakmaya çalışırken dede de delilcinin duasını verir. (Fotoğraf-13-14)

Fotoğraf-13

Fotoğraf-14

DEDE: “*Himmet Şahı Merdan’dan ola. Delilimiz Ruşen ola, Yezit nesli perişan ola. Delilimiz Ruşen ola, Fatima Ana’nın ruhu ola. Çün Çerağı uyandırdık Fahr Hüda’nın aşkına, Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa’nın aşkına, Saki-i Kevser Ali’yyül Murtaza’nın aşkına, Hem Hatice-i Fatima Hayrün Nisa’nın aşkına, Şah Hasan, Hulki Rıza, hem Şah Hüseyin-i Kerbela, Ol İmam-ı Etkiya Zeynel Aba’nın aşkına, Hem Muhammed Bakır ol kim nesli Pak-i Murtaza, Cafer-üs Sadık İmam-ı Rehmüna’nın aşkına, Musa-i Kazım Serfiraz-ı Sabrina’nın aşkına, Şah Taki ve Ba Naki hem Hasan-ül Askeri, Ol Muhammed Mehdi-i Sahibi Liva’nın aşkına, Pirimiz, Üstadımız Hünkâr Hacı Bektaşî Veli’nin aşkına, Haşredек yanan yakılan aşikanın aşkına. Delilimiz Ruşen ola, Yezit nesli perişan ola. Delilimiz Ruşen ola, Fatima Ana’nın ruhu ola. Hüü”*

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

Çerağ uyandırma hizmetini yürüten kişi dededen duasını alır ve hizmetine cem tamamlanana kadar devam eder.

Süpürge (Faraş) Hizmeti

Süpürgeci, süpürgesinin eline alıp, “*Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali*” der, her seferinde bir adım atarak üç adımda meydanın ortasına kadar gelir ve süpürgeyi sağ kolunun altına alıp şu tercümanı okur.(Fotoğraf-15-16)

SÜPÜRGEÇİ: “*Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali. Biz üç bacıydık, Güruhu Naci’ydik, Kırklar meydanında süpürgeciydik. Süpürgeci Salman, kahrolsun mervan. Yardımcımız olsun, Ey Şahı Merdan. Allah eyvallah, nefes pirdedir.”*

Fotoğraf-15

Fotoğraf-16

DEDE: “Allah Allah, Allah Allah. Hayır hizmetin kabul ola, hizmetinden şefaft bulasın. Seyyid-i Faraş'ın keşfi kerameti için, gerçeğe hüü”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Süpürgeci yerine oturur. Musahiplik ceminde on iki hizmet yürütülmektedir. Gerekli olan hizmetlerin yerine getirilmesinden sonra, musahiplik ceminin en önemli uygulaması olan musahiplerin darda görülmesine geçilir.

1. Musahipli Canların Darda Görülmesi – Görgü Erkânı

Hak Muhammed Ali Yolu'na ikrar vermiş olan talipler, her sene musahiplik ceminde görülürler. Abdal Musa ceminde musahibi olanlar, başta pir, mürşit, rehber ve on iki hizmet sahipleri olmak üzere tüm musahipli canlar dara kalkarak musahiplik cemi öncesinde kurbanlarını kesmek için dededen dualarını alırlar. Musahiplik cemi öncesi kurban kesen canlar musahiplik ceminde darda görülürler. Kurban kesecek olan kişiler musahiplik cemi öncesi eğer bir meselesi varsa o meselesini halletmesi gerekmektedir. Küs olduğu kişilerle barışmak zorundadır ve o kişilerin razılığını alması gerekir. Eğer meselesini çözemiyorsa cem sırasında dara gelerek tüm cemaat huzurunda bir müşkülü olduğunu ve müşkülünü cemaat huzurunda çözmek istediğini söyler. Dede başta olmak cemaatteki tüm canlar o kişinin müşkülünü çözmek için dar meydanında çözüm ararlar. Musahibi olduğu halde musahiplik cemi öncesi kurbanını kesmeyen canlar ise musahiplik cemine girmezler, cemde bulunsalar bile hazırlanan lokmadan yiyemezler. Musahiplik cemine musahibi olmayanlar, zina yapanlar, adam öldürenler, musahibi olup da ikrarından dönenler, musahiplik yolunun kurallarına uy-

mayanlar alınmazlar. Musahiplik ceminde pir, mürşit, rehber ve on iki hizmet sahipleri başta olmak üzere tüm musahipli canlar darda görülür. Darda görülmek isteyen sırayla meydana gelirler. Dar meydanına gelen sofuların belinde yeşil kemerbest bağlıdır, bacılar ise etekli ve başları kapalı bir şekilde meydana gelirler; fakat bacıların başörtüsü bağlı değildir, bu uygulamanın amacı dar meydanında kadının ve erkeğin eşit olduğunu ifade etmektir. Canlar seccadeye çıplak ayakla gelirler ve dede tarafından görgü hizmetinin yürütülmesini beklerler.(K.K.2-K.K.3) (Fotoğraf-17-18)

Fotoğraf-17

Fotoğraf-18

DEDE: “*Hüü ehli cemaat... Büyük, küçük, bacı, kardaş, mümin, müslim, irak, yakın... Bu sofular Hakk’ın divanına gelmişler. Muhammed Ali Yoluna gelmişler. Hak haktır, vermemek yoktur. Hakkı olan hakkını istesin, canlar. Bu yol, Hak yoludur. Kıldan ince, kılıçtan keskindir. Ehli cemaat, siz bu sofulardan, bacılardan razı mısınız?*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Razıyız.*” der.

DEDE: “*Razı mısınız?*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Razıyız.*” der.

DEDE: “*Razı mısınız?*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Razıyız.*” der.

DEDE: “*Atalarınız burada mı, atalarınızdan razılık aldınız mı?*”

Darda olan canların, başta anne ve babaları olmak üzere tüm yakınları canlardan razı olup, olmadıklarını dedeye bildirirler. Eğer canlarla ilgili bir sorun varsa meydana da açıkça dile getirilir ve müşküle çözüm aranır.

Dizüstü bekleyen canlar, Mansur darına dururlar. Dede, görgüye devam eder.

DEDE: “*Uğrunuz açık ola, Hızır kılavuzunuz ola, tutuğunuz kolay gele.*”

Canlar, sırayla önce delilin önüne sonrada birbirlerinin önüne niyaz olurlar. Dede, görgüye devam eder.

DEDE: “*Cemin kuvvetiyle pirin nefesiyle aşk ola. Hüü*”

Canlar, seccadeye yüzüstü kapanır. Dede, görgüye devam eder.

DEDE: “*Hak cesedinize can verdi. Kalbinize iman verdi. Durduğun Mansur darı, gördüğün hak didarı. Ne gördün, ne işittin?*”

“*Allah eyvallah...*” (Darda duranlar, cevap verir.)

DEDE: “*Allah eyvallahın manası?*”

“*İkrar iman.*” (Darda duranlar, cevap verir.)

DEDE: “*İkrarına, imanına sahip ol, elif gibi dur dara.*”

Secdeden doğrularak, Mansur darına dururlar. Dede, görgüye devam eder.

DEDE: “*İzlisin, gizlisin. Her ezelden berisin. Çengel mürşit, çengel talipsiniz. Nefes hak mı, pir hak mı, mürşit hak mı, rehber hak mı, musahip hak mı, dört kapı, kırk makam, yanan delil, oturan cemaat, serilen seccadenin hakkı hak mı, kırk sekiz cumanın hakkı hak mı, Muharrem ayının hakkı hak mı, üç sünnet, yedi farz, on iki farz, on iki kefaatin hakkı hak mı, ata hakkı Tanrı hakkıdır, ata hakkı hak mı, komşu hakkı hak mı?*”

Canlar, bu sırada konuşmazlar. Dedenin sormuş olduğu sorulara ve doğru olduğunu belirtmek amacıyla başlarını sağa doğru oynatarak cevap verirler.

DEDE: “*Komşu hakkı çok önemlidir, canlar. Cemaat burada, komşularında burada; ama burada olmayan cemaatlerde var. Sadece buradaki cemaat değil. Sünni kardeşlerimiz de buna dâhil, Yahudi kardeşlerimiz de buna dâhil, Ermeni kardeşlerimiz de buna dâhil yani yetmiş iki buçuk millet hak istemeye dâhildir. Kırk sekiz cuma boyunca yani bir sene boyunca kim kapınızı çalıp hak talep ederse, onun hak istemesi geçerlidir.*”

Dede, nasihatten sonra görgüye devam eder.

DEDE: “*Hüü ehli cemaat... Büyük, küçük, bacı, kardaş, mümin, müslim, irak, yakın...*”

Bu sofular hakkın divanına gelmişler. Muhammed Ali Yoluna gelmişler: Ehli cemaat, siz bu sofulardan, bacılardan razı mısınız?”

CEMAAT: Hep birlikte “*Razıyız.*” der.

DEDE “*Razı mısınız?”*

CEMAAT: Hep birlikte “*Razıyız.*” der.

DEDE: “*Razı mısınız?”*

CEMAAT: Hep birlikte “*Razıyız.*” der.

DEDE: “*Şah Şehidi Kerbela Mazlum Hüseyin de cemi cümlelizden razı olsun.*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

DEDE: “*Sofu niçin kelle kestin meydana Mansur gibi durdun dara Hakk'ı seversen gelme inkâra. Ettiğin, tuttuğun ne varsa at meydana, erenler farkına varsın. El kaşığı yeri bilir. Kurt yıktığı barakayı bilir. Yıktığın varsa ördür. Döktüğün varsa doldur. Ağlatığın varsa güldür. Cenabı Allah, kimseyi ağlatmasın.*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

DEDE: “*Dar gel, doğru söyle. Dili başlısınız. Oruç (Muharrem ayı orucu–12 imam orucu) tutuyor musunuz?”*

Canlar, oruç tutup tutmadıklarını dar meydanında dedeye söylerler. Tutmayanlar, tutmama nedenlerini açık bir şekilde dile getirir.

DEDE: “*Hüü ehli cemaat... Büyük, küçük, bacı, kardaş, mümin, müslim, irak, yakın... Sofulardan razı mısınız?”*

CEMAAT: Hep birlikte “*Razıyız.*” der.

DEDE: “*Razı mısınız?”*

CEMAAT: Hep birlikte “*Razıyız.*” der.

DEDE: “*Razı mısınız?”*

CEMAAT: Hep birlikte “*Razıyız.*” der.

DEDE: “Şahı Vilayet ve Onun Ehlibeyt’i de cemi cümlenizden razı olsun.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

DEDE: , canlara dua verir.

DEDE:“*Cem kanda, şana kana. Kurbanlar hayırlı gele, hayırlara vesile ola. Dilden dileğinizi, gönülden muradınızı, Şahı Merdan Ali vere. Kurbanınızın bir tüyü bin kadayı sağmış ola. Gerçeğe hüü.*”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Canlar, seccadeye kapanarak, secde ederler (Fotoğraf–19)

Fotoğraf–19

Dede, canlara bir dua daha verir.

DEDE:“*Allah Allah, Tecella Temennanız nur ola, Tecella Temennanız hakka yazıla. İmam Hüseyin’in katarına nail olasınız. Geldiğiniz hac, gittiğiniz miraç ola, Cenabı Allah, tekrarlarını nasip eyleye. Hüü.*”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Darda duran canlar posta ve halkadaki kişilere niyaz ederek dar meydanından ayrılırlar.

Musahipli canların darda görülmesi sona erdikten sonra, Hak Muhammed Ali Yolu’na ikrar vermiş olan taliplerden birisinin vefat etmesi sonucunda “*Dardan İndirme Erkânı*” adı verilen ritüeli uygulanır.

2.Dar Hizmeti ve Sitamdan Geçme (Gömlekten Çıkarılma)

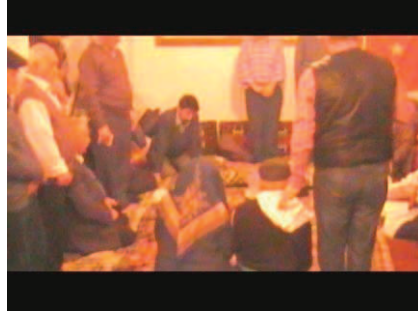
Hak Muhammed Ali Yolu'na ikrar vermiş olan taliplerden birisi vefat edince “*Dardan İndirme Erkânı*” adı verilen ritüeli uygulanır. Tokat, Yozgat, Çorum illerine bağlı İmam Rıza Ocaklıları dardan indirme erkânını “*Gömlekten Çıkarma*” terimiyle ifade etmektedir. Gömlekten çıkarma, terimiyle: “Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin musahip olduklarını ve bir gömleğin içine girerek bir ceset bir baş şeklinde çıktıkları” anlatılmaktadır. Alevilikte, ölen bir kişiye dar kurbanı kesilebilmesi için cesedin bir yıl toprakta yatmış olması gerekir. Tokat, Yozgat, Çorum illerine bağlı İmam Rıza Ocaklılarında da bu uygulama gerçekleştirilir. Burada esas olan, ölenin hakkı veya davası olan kişilerle helalleştirilmesi, kul haklarından arındırılması olmakla birlikte bunun yanında o kişinin unutulmaması ve bir yıl sonra yakınları ve dostları tarafından tekrar anılması söz konusudur.

Dar erkânının görülebilmesi için gerekli olan birçok şart vardır. Hakk'a yürüyen kişinin ruhunu şad etmek amacıyla bir kurban kesilir. Hizmetin görüleceği cem evinde vefat eden kişinin yakınları mutlaka bulunurlar. Vefat eden kişinin, darına duracak olan kişi de ikrarlı olmalıdır. Meydana vefat eden kişinin yerine, onun yakınları ve musahibi dar-ı mansura durular. Vefat eden kişinin darına genel olarak birinci dereceden yakınları durur; eğer hiç yakını yoksa dede ve talipler bu hizmeti yürütür. Önemli olan bu hizmete gönüllü olmasıdır.

Tokat, Yozgat, Çorum illerine bağlı İmam Rıza Ocaklılarında dardan indirme erkânı, musahip (görgü) ceminde musahipli tüm canların darda görülmesinden sonra gerçekleştirilir. En az üç kişinin vefat eden kişinin yerine darda durması gerekir. Bu üç kişiden birinin erkek olması gerekir. Darı indirecekler arasında mutlaka dar hizmeti görece dededen ikrar almış bir talip olmalıdır. Dara girecek kadın ve erkekler çoraplarını çıkarır. Dara çıplak ayakla durulur. Darda bir tane kemerbestli olması gerekmektedir. Kemerbest sadece erkeklere bağlanır. Darda duracak olan kişiler seccadenin üzerine gelerek ilk delile niyaz olurlar ve halkayı dolaşarak, seccadenin üzerinde dizüstü oturup, dedenin görgüye başlamasını beklerler. Darda duran erkeğin genel olarak musahibinin sağ omzuna vefat eden kişiyi temsilen kefen konur. Gözcü de darda duran kişilerin yanında bekler. **(K.K.1-K.K.2-K.K.3)** (Fotoğraf-20-21)

Fotoğraf-20

Fotoğraf-21

Dede, dardan indirme erkânını yürütmeye başlar.

DEDE “Ahirete göçen bir kardeşimizin yasını çekmek için buradayız, canlar. Muşahip durup, pir ve mürşit huzurunda ikrar verdiler. Bu ikrar kimine göre bu dünyada bitiyor; ama kimine göre de ahrette de Cenabı Allah’a kulluğa devam ediyor. Çünkü beden ölüyor; nefsimiz ve ruhumuz ölmüyor. Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hazretleri diyor ki: “Benim sizde üç tane emanetim vardır. Biri evde, biri yolda, biri de benimle beraberdir. Evde olan malım mülkümdür. Yolda olan eşim, çocuğum, kardeşim, annem, babamdır. Benimle beraber olan ise amelimdir(huy).” Cenabı Allah, hepinizi darı dünyadan darı bakaya gitmeyi iyi huylarla nasip eylesin. Çünkü bedeninizden son nefesinizi verirken herkes arkanızdan desin ki; iyi bir insandı, iyi bir kuldu. Ehli cemaat, siz bu sofulardan, bacılardan razı mısınız?”

CEMAAT: Hep birlikte “Razıyız.” der.

DEDE: “Razı mısınız?”

CEMAAT: Hep birlikte “Razıyız.” der.

DEDE: “Razı mısınız?”

CEMAAT: Hep birlikte “Razıyız.” der.

DEDE: “Atasının darına niyaz olacak varsa, gelsin niyaz olsun.”

Vefat eden kişinin başta çocukları olmak üzere tüm yakınları seccadenin üzerine çıplak ayakla gelerek ilk önce delile ve daha sonra darda duran kişilerin önünde niyaz olurlar. Niyaz olduktan sonra yerine geçerek, dardan indirme erkânı sona erene kadar ayakta beklerler.

DEDE: (Atasının darına niyaz olanlara söyler.) *“Cenabı Allah, hizmetlerini kabul eylesin.”*

DEDE: (Atasının darına niyaz olanlara seslenerek...) *“Bu niyazın manası nedir, biliyor musun? Ben hakkımı sana helal ediyorum, sende bana hakkını helal et.”*

Dede, sözü hocaya bırakır ve hoca vefat eden kişi için Kuran okumaya başlar. Kuran okuma sona erdikten sonra hoca duasını okur. Tüm cemaat de hoca ile birlikte ellerini açarak dua okumaya başlar.(Fotoğraf-22-23)

Fotoğraf-22

Fotoğraf-23

HOCA: *“Hakk’a yürüyen canımız kırklar meydanından, pir huzurundan, mürşit yolundan, rehber eşliğinden; dünyadan ahirete göçmüştür. Cümlemizin başı sağ olsun, kalan canlara Allah uzun ömürler versin.”*

DEDE: *“Cenabı Allah, cemi cümlemize sabırlar versin. Allah onun ömrünü geride kalan canlara nasip eylesin.”*

CEMAAT: Hep birlikte *“Allah Allah”* der.

Dede, sözü mürşide bırakır.

DEDE: (MÜRŞİT): *“Her canlı ölümü tadacaktır. Az veya çok gün geçirip geldiğimiz yer olan toprağa geri döneceğiz. Allah, camımızın mekânını cennet eylesin.”*

CEMAAT: Hep birlikte *“Allah Allah”* der.

Dede, tekrar sözü alarak görgüye başlar.

DEDE: *“Hüü ehli cemaat... Büyük, küçük, bacı, kardaş, mümin, müslim, irak, yakın... Bu sofular hakkın divanına gelmişler. Muhammed Ali Yoluna gelmişler. Hak haktır, vermemek yoktur. Hakkı olan hakkını istesin, canlar. Bu yol, Hak yoludur. Kıldan ince, kılıçtan keskindir. Bugün dünya, yarın ahiret... Ölmeden önce, ölmek gere-*

kir. Hakk'a yürüyen canımızdan bir hakkınız varsa isteyin. Bu yol ağaya, paşaya gelmez. Hakkınızı isteyin ki, canımızda vebalden kurtulsun. Hüü ehli cemaat... Sofudan, bacıdan razı mısınız?"

CEMAAT: Hep birlikte "Razıyız." der.

DEDE: "Razı mısınız?"

CEMAAT: Hep birlikte "Razıyız." der.

DEDE: "Razı mısınız?"

CEMAAT: Hep birlikte "Razıyız." der.

Dizüstü bekleyen canlar, Mansur darına dururlar. Dede, görgüye devam eder.

DEDE: "Uğrunuz açık ola, Hızır kılavuzunuz ola, tutuğunuz kolay gele."

Canlar, sırayla önce delilin önüne sonrada birbirlerinin önüne niyaz olurlar. Dede, görgüye devam eder.

DEDE: "Cemin kuvvetiyle pirin nefesiyle aşk ola. Hüü"

Canlar, seccadeye yüzüstü kapanır. Dede, görgüye devam eder.

DEDE: "Hak cesedinize can verdi. Kalbinize iman verdi. Durduğun Mansur darı, gördüğün hak didarı. Ne gördün, ne işittin?"

"Allah eyvallah..."(Darda duranlar, cevap verir.)

DEDE: "Allah eyvallahın manası?"

"İkrar, iman." (Darda duranlar, cevap verir.)

DEDE: "İkrarına, imanına sahip ol, elif gibi dur dara"

Secdeden doğrularak, Mansur darına dururlar. Dede, görgüye devam eder.

DEDE: "İzlisin, gizlisin. Her ezelden berisin. El kaşdığı yeri bilir. Kurt yıktığı barakayı bilir. Yıktığın varsa ördür. Ağlatığın varsa güldür. Döktüğün varsa doldur. Cem kuvvettedir. Hüü... Sofu... Niçin kelle kestin meydana, Mevlâ'yı seversen gelme inkâra. Ettiğin, tuttuğun varsa at meydana. Erenler farkına varsın. Kalbindeki senin, dilindeki meydanın. Pîr hak mı, mürşit hak mı, dört kapı -kırk makam hak mı, masumu pak, o yedi kemerbest, yanan delil, serilen seccade, oturan cemaatin hakkı hak mı, yer, gök, arş, levhi kalem hak mı, üç sünnet, yedi farz, on iki farz, on iki kefaatin hakkı hak mı?"

Canlar, bu sırada konuşmazlar. Dedenin sormuş olduğu sorulara ve doğru olduğunu belirtmek amacıyla başlarını sağa doğru oynatarak cevap verirler.

DEDE: “Komşu hakkı, Tanrı hakkıdır. İllaki illa komşu hakkı. Hak diyeni, hak saklaya, bekleye, yabana uğratmaya.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

DEDE: “Komşu hakkını yedi köyden sorarlar. Zenginim diye güvenme, sonunda fakirlik vardır. Gençliğim var diye güvenme, sonunda yaşlılık vardır. Dünyam var diye güvenme, sonunda ahretlik vardır. Sofu niçin kelle kestin meydana Mansur gibi durdun dara Hakkı seversen gelme inkâra. Bakın canlar. Bir kişinin bu eşikten günah ile gelip, günah ile gitmesi yanlıştır. Boş gelip, boş gitmesi yanlıştır. Yük ile gelip, yük ile gitmesi yanlıştır. Günah ile geliyorsan, günahını kapının diğer tarafında atıp, öyle geleceksin. Boş geliyorsan, Cenabı Allah'ın gönderdiği Kuran'dan bir nasip alıp, öyle gideceksin. Yük ilen geliyorsan, yükünü eşğin dışına atıp, öyle geleceksin. Dar gel, doğru söyle. Kalbinizdeki sizin, dilinizdeki bizim ve cemaatindir. Günah dediğin bir top kara benzer. Git dışarıdan bir top kar getir, elden ele gezdir; su olur pak olur, gider.”

Dede, nasihatten sonra görgüye devam eder.

DEDE: “Dar gel, doğru söyle. Oruç (Muharrem ayı orucu–12 imam orucu) tutuyor musunuz?”

Canlar, oruç tutup tutmadıklarını dar meydanında dedeye söylerler. Tutmayanlar, tutmama nedenlerini açık bir şekilde dile getirir.

DEDE: “Hüü ehli cemaat... Büyük, küçük, bacı, kardaş, mümin, müslim, irak, yakın... Sofulardan razı mısınız?”

CEMAAT: Hep birlikte “Razıyız.” der.

DEDE: “Cenabı Allah ve onun yüz yirmi dört bin Nebi'si de cemi cümleden razı olsun.”

Dede, canlara dua verir.

DEDE: “Kurbanlar hayırlı gele, hayırlara vesile ola. Dilden dileğinizi, gönülden muradınızı, Şahı Merdan Ali vere. Cenabı Allah, hizmetinizi kabul eyleye. Yolunuzu yolsuza, nursuza, ikrarsıza, hırsıza uğratmaya. Hüü”

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

Canlar, seccadeye kapanarak, secde ederler. Dede, canlara bir dua daha verir.

DEDE: “*Allah Allah, Tecella Temennanız nur ola, Tecella Temennanız hakka yazıla. İmam Hüseyin’in katarına nail olasınız. Geldiğiniz hac, gittiğiniz miraç ola, Cenabı Allah, hizmetini kabul eyleye. Darı dünyadan, darı baka âlemine göçe uğratmaya, Cenabı Allah, yardımcınız ola. Hüü*”

Canlar secdeye niyaz olurlar ve dardan ayrılırlar. Dardan indirme erkânı sona ermiştir. Bu aşamadan sonra, “*yeni musahip duracak canlar*” varsa onlar darda görülür. Fakat yeni musahip olacak canlar yoksa “*Cemin Birlenmesi (Mühürlenmesi)*” bölümüne geçilir.

3. İlk Görülecekler İçin Cemde Uygulanan Görgü Erkânı

Hak Muhammed Ali Yolu’na ilk defa ikrar verecek canlar, musahip duracaklarını ilk olarak aile büyükleri başta olmak üzere yakınlarına bildirirler. Yakınlarından razılık aldıktan sonra, pir veya mürşidinin huzuruna giderek, Hak Muhammed Ali Yolu’na ikrar vereceklerini söylerler. Dede, bu canların taleplerini değerlendirir ve ikrar vermelerinde bir sakınca yoksa iki cana bir seneliğine “Çoban İkrarı” verir. Çoban ikrarının verilmesindeki amaç, bu canları bir sene boyunca gözlemleyerek birbirlerinin ikrarına sahip çıkıp çıkmadıklarını kontrol etmektir. Çoban ikrarını alan canlar, bir sene sonra dedenin tekrar huzuruna çıkarlar ve Hak Muhammed Ali Yolu’na girmekte kesin kararı olduklarını izah ederler ve dedenin bu konu hakkındaki değerlendirmesini alırlar. Eğer dede, canların hak yoluna girmelerinde bir sakınca görmezse, canların o sene sonunda yapılacak musahip (Görgü) ceminde görülebileceklerini açıklar ve bunu için birtakım hazırlıklar yapmalarını bildirir. İlk olarak anne ve babalarında tekrar razılık almalarını ve ikinci olarak ise bu yola girecek olan dört can adına “*Cebrail Horozu*” adı verilen bir horozun kurban edilmesini ister. Canlar bu şartları kabul eder. O sene yapılacak olan musahip (Görgü) ceminde darda görülürler. **(K.K.1-K.K.2-K.K.3)**

3.1. Görgü Erkânından Önce Uygulanan Ritüeller

Muhammed-Ali Yolu’na ilk kez girecek olan canlar, anne ve babalarından razılık aldıktan sonra abdest alarak ve temiz giysiler giyerek, aileleri ile birlikte cem evine gelirler. Cem evine geldikten sonra rehber önderliğinde tekrar abdest alırlar. Rehber,

yola yeni girecek ola canlara nasihatte bulunur. Rehber bu durumu dedeye bildirir.

DEDE: “Hüü... Cemaat... Dört can kardeşimiz Muhammed-Ali Yolu’na girmek isterler. Siz bu kişileri aranızda nasıl kabul edersiniz?”

CEMAAT: Hep birlikte “iyi huyları ile”...

DEDE: (Gözcüye dönerek.) “Canlar “Cebrail Horozu” ile birlikte dara gelsinler dualarını alsınlar.”

Canlar, Cebrail Horozu ile birlikte gözcüde sağ taraflarında olmak üzere dara gelip, dualarını alırlar. (Fotoğraf-24-25)

Fotoğraf-24

Fotoğraf-25

DEDE: *Allah Allah. Lokmalarınız kabul ola, kabulü makbul ola. Cenabı Allah başa kadar sürdürü, İmam Hüseyin’in katarına nail olasınız. Dertlerinize derman, hastalıklarınıza şifa, borçlarınıza eda eyleye. Sizleri görünür görünmez kazalardan, belalardan bekleye. Yolunuzu yolsuza, nursuza, ikrarsıza uğratmaya. Hüü”*

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

DEDE: “Kurban edilen bu horozu bir kazanda tüm olarak pişirin.”

Kurbanın ayrı pişirilmesindeki düşünce, bu dört canın önce birbirlerini kabul etmeleri, birbirlerini daha iyi tanımaları ve kaynaşmaları gerektiğini, ifade eder. Dört can bir olduktan sonra ancak bu cemaate katılabileceği savunulur. Canlar, horozu kurban edip hazırlamak için dardan ayrılırlar. Pişirilen kurban cemin ilerleyen saatlerinde bütün olarak bir tepsi üzerinde getirilir ve dualatırılır.(Fotoğraf-26)

Fotoğraf-26

DEDE: *Allah Allah. Lokmalarınız kabul ola, kabulü makbul ola, Cenabı Allah başa kadar sürdüre, İmam Hüseyin'in katarına nail olasınız. Hüü*

CEMAAT: Hep birlikte *"Allah Allah"* der.

Görgü erkânı öncesi uygulamalar sona ermiştir. Bütün musahipli canların darda görülmesinden sonra Hak yoluna ilk defa ikrar verecek olan canlar darda görülür.

3.2.Görgü Erkânında Uygulanan Ritüeller

Musahiplik (Görgü) ceminde, musahip olan kişiler darda görüldükten sonra dede rehberine yola yeni girecek canları cemaat huzuruna getirmesini söyler. Dede, rehberi görevlendirdikten sonra rehber, yola girecek iki candan yaşça büyük olanın boynuna *"Tıǵı Bendi"* denilen dülbenti takarak cem meydanına girer. *"Tıǵı Bendi"*, aslında koyun bağırsağından yapılmaktadır; ama bu motif zamanla unutulmuş ve yerini dülbente veya kemerbest denilen kuşaklara bırakmıştır.(Fotoğraf-27)

Fotoğraf-27

REHBER: “Hüü... Cem erenleri...”

DEDE: “Hüü... Baba...”

Rehber, sofunun boynundaki bağı tutarak meydana gelir. Rehber ve canlar, çıplak ayakla seccadenin üstünde ilk önce delinin önüne ve halkada oturanlara niyaz olduktan sonra “*Mansur Darı*”na dururlar. Sağ elini göğsünün üzerine koyarlar. Üçü de sağ ayak başparmağını sol ayak başparmağının üzerine koyarlar ve dara dururlar. Dede, rehberle soru sormaya başlar.(Fotoğraf-28)

Fotoğraf-28

DEDE: “Hüü... Baba... Nereden gelip, nereye gidiyorsun?”

REHBER: “Dünyalıktan gelip, ahirete gidiyorum.”

DEDE: “Dünyadan gelip, ahirete gitmek zordur. Kardır; kıştır; borandır; çamurdur. Kıldan ince, kılıçtan keskindir. Ateşten gömlektir giyilmez, demirden leblebidir yenilmez. Bu yolda icabında mal değil, can isterler. Siz bu halde gidemezsiniz.”

REHBER: “Pir nefesiyle cem kuvvetiyle gideriz.”

DEDE: “Cenabı Allah, cem kuvvetinden ayırmasın.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

DEDE: “Baba, canlar belki bu yola girmekten vazgeçerler. Sen canlara bir eşik atlattır.” Eşik atlatılmak üzere, eğer canlar Muhammed-Ali Yolu’na girmekten vazgeçecekse, bu yola ikrar vermeden önce vazgeçsin. Yolun zorluğu rehber tarafından eşik gerisinde bir defa anlatılır. Rehber bunu, dede ve cemaatin huzuruna çıkararak 3 defa tekrarlar. Rehber, canları 3. kez dedenin ve cemaatin huzuruna getirir.

DEDE: “Bacılar yani eşlerinizde burada mı?”

REHBER: “Evet, dedem. Bacılarda bu meydandadır.”

DEDE: (Dede bacılara dönerek) “Sizde eşlerinizle birlikte bu ikrarı kabul ediyor musunuz?”

Yola giren canların eşleri de “Fatma Ana”nın darına durarak dedeye “Evet” cevabını verirler.

DEDE: “Cenabı Allah, sizlerden de razı olsun. Sizleri ayırmasın.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

DEDE: “Hüü... Cemaat... Dört can kardeşimiz bu meydana gelmiştir. Siz bu kişileri aranızda nasıl kabul edersiniz?”

CEMAAT: Hep birlikte “iyi huyları ile”...

DEDE: “Nasıl kabul edersiniz?”

CEMAAT: Hep birlikte “iyi huyları ile”...

DEDE: “Nasıl kabul edersiniz?”

CEMAAT: Hep birlikte “iyi huyları ile”...

DEDE: “Bakın canlar. Cemaat diyor ki: “illa iyi huyları ile”...İyi huy dediğimiz nedir? Pirimiz, üstadımız Hünkâr Hacı Bektaşî Veli diyor ki: “Eline, beline, diline sahip ol.” Musahiplik makamı kolay değildir. İkrarınıza sadık kalacaksınız; çünkü seccadenin üzerine yalın ayak gelmişsiniz. İkrarınıza bağlı kalınız. Bismişah Allah Allah. İkrarlarınız kadim ola. Muratlarınız hâsıl ola. Gönülerinizi birliğinizden usandırmaya. Ahirete delalet göstermeye. Hüü”

Canlar seccadeye eğilerek dualarını alırlar.

Dede canlara soru sormaya başlar; ama dede canlara siz “dili başlısınız.” Siz konuşamazsınız, sizin yerinize rehberiniz konuşur ve sorularına cevap verir, der.

DEDE: “Sağındaki?”

REHBER: “Rehberim.”

DEDE: “Solundaki?”

REHBER: “Musahibim.”

DEDE: “Önündeki?”

REHBER: “*Nasibim.*”

DEDE: “*Ardınızdaki?*”

REHBER: “*Ecelim.*”

DEDE: “*Cenabı Allah, ecel zevali vermesin.*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

DEDE: “*Pir hak mı, rehber hak mı, dört kapı-kırk makam hak mı, kırk sekiz cuma, matı muharrem ayı hak mı? Bunları hak bileceğine yer, gök, arş, kuş, levhi kalem, burada bulunan cemaat şahit olsun mu?*”

REHBER: “*Olsun.*”

DEDE: “*Bunları yerine getirmezsen İmamı Ali'nin Zülfikar'ı boynuna düşsün mü?*”

REHBER: “*Düşsün.*”

DEDE: “*Düşsün mü?*”

REHBER: “*Düşsün.*”

DEDE: “*Düşsün mü?*”

REHBER: “*Düşsün.*”

DEDE: “*Allah esirgeye.*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

DEDE: *Dualarınız, dilekeleriniz, Hak Muhammed-Ali Divanına yazıla, gerçeğe hüü...Mümine Ya Ali.*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

Rehber başta olmak üzere canlar secdeye ve halkada oturan kişilere niyaz olduktan sonra dedenin önünde gelirler. Rehber yeni görülecek musahipleri dedeye teslim eder.(Fotoğraf-29)

Fotoğraf-29

DEDE: “*Bakin canlar; ikrarınızdan dönmeyin. Gelenin malı, dönenin canı... Anandan ayrılırsın, babandan ayrılırsın, evladından ayrılırsın, Allah göstermesin eşinden ayrılırsın; ama musahibinden ayrılamazsın.*”

Dede, canlılardan birinin boynunda bulunan tıgı bendini alarak musahiplerin başparmaklarını birbirine bağlar ve bağlama işlemi sırasında nasihatlerine devam eder. (Fotoğraf-30-31)

Fotoğraf-30

Fotoğraf-31

“Benim sizi bağladığım ip değildir. Bu, belinizdeki kemerbest boynunuzdaki, boynunuzdaki ikrar tokasıdır. Sürdürürseniz ikrar tokasıdır, sürdürmezseniz maazallah şeytan tokasıdır. Allah kimseye şeytan tokası taktırmasın. Bizim bağladığımız sizin nefsinizdir. Şahı Vilayet (Hz. Ali), yedi defa Zülfikar’ı nefesine vurmuştur. Eline, beline, diline, aşına, işine, atanın hakkına sadık ol diye; pirini, mürşidini, rehberini, hak bil diye; oturan cemaati, yanan delili, serili seccadeyi hak bil diye, biz sizin nefsinizi bağlıyoruz. Bu bağın anlamı şudur: Hz. Ali, daha üç yaşındayken hurma çöpü ile bir

devin elini bağlamış. Dev bu düğümü açmak için çok uğraşmış; ama açamamış. Bu düğümü kim bağladıysa; ancak o kişi açar, demişler ve o düğümü Hz. Ali'den başka çözen olmamış. Canlarım, kardeşlerim; ancak siz de bu bağı kendiniz çözersiniz. Ben bunu bağladım; ama ben artık bunu çözemem. Birbirinizin kıymetini bilerseniz, birbirinizi taşırırsanız, işte o vakit bu ikrar bağına çözersiniz. İkrar bağına sadık kalın. Bundan sonra elinizle koymadığınızı almayacaksınız, kulağınızla duymadığınızı söylemeyeceksiniz, gözünüzle görmediğinize inanmayacaksınız, ayağınızla nagh bir yere basmayacaksınız, haram lokma yemeyeceksiniz. Şeytana uyup da, eğer bir hata işlerken aklına ilk musahibini getireceksin.”

İki yol kardeşi, dedenin önüne yüzüstü secdeye kapanır. Dede, iki kardeşin sırtına “*Pençe-i Ali Aba*”yı temsilen sırayla vurarak duayı okur.(Fotoğraf-32-33)

Fotoğraf-32

Fotoğraf-33

DEDE “*Bismillahirrahmanirrahim. La Feta İlla Ali, La Seyfe İlla Zülfikar, Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali. Kandı bent olasınız, Ali'ye talip olasınız. Kandı bent olasınız, Ali'ye talip olasınız. Kandı bent olasınız, Ali'ye talip olasınız. Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali. Şehitler uyana, Cenabı Allah utandırmaya, Ceddım İmam Rıza, başa kadar sürdürdüre.*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

Canlar, dedenin eline ve halkadaki oturanlara niyaz olduktan sonra dara durular ve dua alırlar.

DEDE: “*Allah Allah, Tecella Temennanız nur ola, Tecella Temennanız hakka yazıla, İmam Hüseyin'in katarına nail olasınız. Geldiğiniz hac, gittiğiniz miraç ola, Cenabı Allah, utandırmaya, İmam Rıza başa kadar sürdürdüre. Hüü*”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Canlar seccadeye niyaz olurlar.

DEDE: “Rehber, vekâleten sizin yerinize yemin etti. Onun ettiği yeminler sizin boynunuzadır. Allah utandırmasın.”

DEDE: “Allah başa kadar götürsün.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Canlar, dar meydanından ayrılarak bir yere otururlar ve halkaya katılırlar.

Süpürgeci meydana çıkar.

SÜPÜRGEÇİ: “Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali. Biz üç bacıydık, Güruhu Naci’ydik, Kırklar meydanında süpürgeciydik. Süpürgeci Salman, Kahrolsun mervan. Yardımcımız olsun, Ey Şahı Merdan. Allah Eyvallah, Nefes pirdedir.”

DEDE: “Allah Allah, Allah Allah. Hayır hizmetin kabul ola, hizmetinden şefaata bulasın. Seyyid-i Faraş’ın keşfi kerameti için. Gerçeğe hüü”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Süpürgeci yerine oturur.

DEDE: (Dede, cemaate seslenir ve duasını verir.) “Erenler sefasına vara, dar çeken didar göre, didar gören hakka ere. Hak Muhammed Ali, cümlemizin muradını vere”.

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

3.3.Hak Muhammed Ali Yolu’na Giren Canlara Bir Sene Sonra Yapılan Musahiplik (Görgü) Ceminde Uygulanan Ritüeller

Hak Muhammed Ali Yolu’na giren canlar, bir sene geçtikten sonra Musahiplik (Görgü) ceminde dört ayaklı (koç veya koyun) bir kurban kesmek zorundadır. **(K.K.1-K.K.4-K.K.5)** Musahiplik (Görgü) ceminde, musahiplerin darda görülmesi sona erdikten sonra gözcü dedenin yanına gelir.

GÖZCÜ: “Dedem geçen sene Hak Muhammed Ali Yolu’na giren canlar, bu yıl kurban kestiler. Lokmaları hazır, dara gelip görülmek isterler.”

DEDE: “Allah kurbanlarını kabul eylesin. Canlar meydana gelsin.”

Hak Muhammed Ali Yolu'na giren canların, kesmiş oldukları kurban, diğer musahiplerin kestikleri kurbanı katılmaz. Bu canların kurbanı ayrı bir kazanda tek olarak ve bir bütün halinde pişirilir. Kesmiş oldukları kurban dört canı temsil etmektedir. Kurbanın ayrı pişirilmesindeki düşünce, bu dört canın önce birbirlerini kabul etmeleri, birbirlerini daha iyi tanımaları ve kaynaşmaları gerektiğini, ifade eder. Dört can bir olduktan sonra ancak bu cemaate katılabileceği savunulur. **(K.K.3)** Musahiplerden biri kurbanı pişmiş ve bir bütün halinde tepsiye koyarak seccadenin üzerine gelir. Sağında gözcü, solunda musahibi vardır. Üçü de sağ ayak başparmağını sol ayak başparmağının üzerine koyarlar ve dara dururlar. Dede, canların duasını verir. (Fotoğraf-34-35)

Fotoğraf-34

Fotoğraf-35

DEDE: *Allah Allah. Lokmalarınız kabul ola, kabulü makbul ola, Cenabı Allah başa kadar sürdürere, İmam Hüseyin'in katarına nail olasınız. Dertlerinize derman, hastalıklarınıza şifa, borçlarınıza eda eyleye. Sizleri görünür görünmez kazalardan, belalardan bekleye. Yolunuzu yolsuza, nursuza, ikrarsıza uğratmaya. Hüü”*

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

DEDE: “Bulunduğunuz yerden lokmanıza niyaz olun.”

Canlar lokmalarına niyaz olurlar ve dededen tekrar dua alırlar.

“Allah Allah, Tecella Temennanız nur ola, Tecella Temennanız hakka yazıla, İmam Hüseyin'in katarına nail olasınız. Ceddim İmam Rıza, yardımcınız ola. Hüü”

Canlar lokmaya tekrar niyaz olurlar ve dede canlara yapmaları gereken görevleri anlatır.

DEDE: “Şimdi lokmayı alıyorsun. Kemiklerini tek tek ayıklıyorsun. Bu işi yapmak için yanınıza iki bacımızı alın. Kestiğin kurbanın kelle paçasını ve kemiklerini

bir poşete koyuyorsun. Kurbanın postunu o poşete sarıyorsun. Bir cenazeyi defneder gibi derin bir yere gömüyorsun. Buradaki maksat nedir? Bu kurban sizin adınıza darı dünyadan, darı bakaya göçmüştür. İsmail Peygamberle İbrahim Peygamber arasındaki dava gibidir. İşte bu kurban sizin yerinize tatlı canını verdi. Cenabı Allah, kabul eylesin.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

DEDE: “Kurbanın bir parçasını siz alın ve dört kardeş eşit şekilde pay edin. Kurbanın geri kalan kısmını da diğer lokmalara katabilirsiniz. Allah kabul etsin.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Bu görgünün ardından canlar lokmalarıyla birlikte dardan ayrılırlar. Musahiplerin darda görülmeleri sona ermiştir. Cemin asıl ibadet bölümünü oluşturan “Cemin Birleşmesi (Mühürlenmesi)” bölümüne geçilmeden önce cemaatin rahatlaması amacıyla ceme 5–10 dakika ara verilir. Verilen aranın sona ermesiyle dede, dışarıdan cem meydanına girer. Cemaat, dedeyi ayakta karşılar. Dede, seccadenin üzerine gelerek delile niyaz olur ve yerine geçerek ayakta bekleyerek cemaate doğru yüzünü döner. Sağ elini göğsünün üzerine koyarak cemaati selamlar ve duasını okur.(Fotoğraf–36)

Fotoğraf–36

DEDE: “Erenler sefasına vara, Dar çeken didar göre, Didar gören hakka ere, Hak Muhammed Ali, Cümlemizin muradını vere”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Dede, ikinci duasını da verir.

DEDE: “Allah Allah. Tecella Temennanız nur ola. Tecella Temennanız hakka yazıla, İmam Hüseyin’in katarına nail olasınız”

Dedenin duasından sonra tüm cemaat yerine oturur. Hep birlikte cemin birlenmesine geçilir.

Cem Birlenmesi (Mühürlenmesi)

Gözcü, dedenin yanına gelerek “Dedem zaman geçiyor, cemi mühürlemeye geçelim” der.

DEDE: “Cem birleyeceğiz. Kapıcı, dışarıya kimseyi bırakma; içeriye de kimseyi alma.” der ve cemde bulunanlar edep-erkân ile dedenin nasihatlerini dinlerler.

DEDE: “Dinleyin beni bacılar, kardeşler. Buraya toplanmamızdaki gaye gönülleri birleştirmek, özümüzü birleştirmek. Küs olanlar, birbirleriyle konuşmayanlar var ise konuşsun, görüşsün. Evliya değil ki dövüşmeye, Muaviye de değil ki barışmaya. Konuşacaksınız, barışacaksınız; alınacak var ise müşkülünüzü hallederek. Küs girmeyelim, küs oturmayalım; yük ilen gelip, yük ilen gitmeyelim. Kimi boş gelir; sıdkı sadakat ile oturur dolu gider; kimisi de dolu gelir, gönline şüphe getirir boş gider. Burada görüşün, barışın. Burası birlik meydanıdır, dirlik meydanıdır. İllaki oraya gidelim oturalım, lokma yiyelim, saz dinleyelim yeri değildir. Özümüzü birleştirelim, bizim tarikatımızın yolu öz birleştirmektir. Öz öze, göz göze, diz dize gelip de kalbimizdeki kini, kibiri, benliği atalım. İmam Rıza, kimseyi boş göndermeye. Bakın canlar, tekrar söylüyorum. Küs oturmayın, barışık oturun. Ufak tefek işler olur aramızda, gelin halledelim. Bakın, Ali’yi sevenler kinsizdir; Ali’yi sevmeyenler dinsizdir. Ali’yi severseniz kinsiz olursunuz, Ali’yi sevmiyorsanız o vakit dinsiz olursunuz. Ali’yi sevmekteki gaye kini olmayacak, kibirli olmayacak bencil olmayacak. Barışın, görüşün. Allah, emek zaillinizi boşa vermeye, Allah tekrarını nasip eyleye” der. (K.K.6)

Dedenin cemaate vermiş olduğu nasihatlerden sonra “On İki Hizmet Sahipleri Meydana Çağrılması”na başlanır. On iki hizmet sahipleri Şah Hatayi’nin deyişiyle birlikte, deyişin okunan kıtasında söylenen hizmet sahibi meydana gelip secdesini yapar ve ayağa kalkarak dara(Mansur darı) durup dededen duasını alır.

On İki Hizmet Deyişi

Hakk'tan bize name geldi

Halife'ye haber olsun

Pir'den bize elçi geldi

Rehber sana haber olsun

Yola gidenler hacidir

Evliyalar Güruhu Nacidir

Cemin kilidi kapıcıdır

Kapıcıya haber olsun

Hak kuluna kıldı nazar

Gerçek olan irfan düzer

Zağar gelmiş cemi bozar

Gözcü sana haber olsun

Hak kuluna kıldı rahmet

Sana niyaz olam Ahmet

Hizmet verildi Muhammet

Tezekkara haber olsun

Yola giden haslar hası

Giyinmiş hakkı libası

Doldur getir engür taşı

Sakacıya haber olsun

Gönlümüzde reyhan diler

Hakkın dergâhına gider

Mümin gelmiş müslim diler

Ol peyiğe haber olsun

Gel varalım irfana

Teman edelim erkâna

Hizmet verildi kurbana

Kurbancıya haber olsun

Ol kalbi dolu kişi

Daima akar gözün yaşı

Kimdir bu halkanın başı

Zakirciye haber olsun

Zakirin zikri sazdır

Okunan Kur'an-ı beyazdır

Mümin müslim Hakk'a niyazdır

Niyaz benciye haber olsun

Gel varalım reyhana

Teman edelim erkâna

Hizmet verildi salmana

Süpürgeciye haber olsun

Şah Hatayı'm zara geldi

Cümle cihan dara geldi

Bu yol bize bergüzar geldi

İznikçiye haber olsun

Dede, hizmet sahiplerine;

DEDE: *Allah Allah. Hayır hizmetleriniz kabul ola. Hizmetlerinizden şefaah bula-sınız. Dilden dileğinizi, gönülden muradınızı, Şahı Merdan Ali vere. Hüü"* dualarını verir.

Hizmet sahipleri dualarını aldıktan sonra hizmetlerinin başına dönerler. On iki hizmet deyişinin okunmasından ve hizmet sahiplerinin hizmetlerinin başına dönme-sinden sonra, dede tarafından tövbe duvazımamı ve duvazımamın ardından da tövbe duası okunur.

Duvazimam-1(Dede)

Hatalar etmişim noksandır işim
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Muhammed-Ali'ye bağlıdır başım
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Hasan, Hüseyin balkıyan nur ise
İmam Zeynel sır içinde sır ise
Özümüzde kibir, benlik var ise
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Muhammed Bakır'ın izinden çıkma
Yükün Cafer'den tut, gayriye bakma
Hatıra dokunup gönüller yıkma
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Musa'yi Kazım'a daim niyazım
İmam-ı Rıza'ya bağlıdır özüm
Eksiklik, noksanlık, hep kusur bizim
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Taki ile Naki benziyor aya
Ali emeklerimizi vermeye zaya
Ettiğimiz kem işlere kötü bed-huya
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Hasan Askeri'nin gülleri bite
Mehdi gönlümüzün gamını ata
Ettiğimiz yalan, koğu, gıybete
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Şah Hatayi'm der Bağdat, Basıra
Böyle güne kaldık, böyle asıra
Ya Ali cömertsin kalma kusura

Tövbe günahlarımıza estağfurul-
lah(K.K.2)

Duvazimam-2(Dede)

Küllü zemin sahibiyim Ya Muhammed Ya
Ali
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Kusurumuza kalmayasın Bektaşî Veli
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Hatice-i Kibriya Fatima-tül Zehra
İmam Hasan içtiği zehiri
Hırsa gelip söylediğim küfürü
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Şah Hüseyin şehirlenmiş kandadır
Sevmişim Zeynel'in sevdası bendedir
Ben kulun kusur günah bendedir
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Dostumu gördükçe gülleri taze
Muhammed Bakır'dır Sırrı Murtaza
Dün ile günü söylediğim kem söze
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
İmamı Cafer buyruğuna kuşmanam
İmamları sevmeyene düşmanam
Bet ettiğim huylarıma pişmanam
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Kazım Musa-i Rıza'ya atadır
Taki Naki mucizati putadır
Bu fakirin işi gücü hatadır
Tövbe günahlarımıza estağfurullah
Hasan Ali Asker'den içtim taburu
Muhammed Mehdi du-cihanın serveri
Bu sözümün hem evveli hem ahiri
Tövbe günahlarımıza estağfurullah

*Derviş Ali'm daldım aşk deryasına
Aştığım Ali'nin hup simasına
Ettiğim günahların tüm cümlesine
Tövbe günahlarımıza estağfurullah(K.K.6)*

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duvazin ardından şu dua okunur.

Tevbe (Tövbe) Duası

DEDE: “Estağfurullah ellezin. Evvel Peygamberimiz Âdem Aleyhusellam, Ahir Peygamberimiz Muhammed Mustafa Sallallahu Aleyhusellam. Bunların arasından her ne kadar er, evliya, nebi, veli, mürsel gelip geçtiyse hepsi haktır ve gerçektir. Dilimizle söyledik kalbimizle inandık ki; dinimiz İslam, kitabımız Kur'an, mezhebimiz İmam Cafer-i Sadık mezhebidir. Bu mezhep üzerine tekrarlarınız ki; la ilahi illallah Muhammed'en Resullulah Ali'yen Veliyullah Veli'yen Ali Yullah Mürşidi Kamillullah Kamil-i Mürşidullah Vasihi Resulallah Fatimatü'l-Nimetullah El Hasan El Hüseyin Ey İlahi İlahi farz İlahi sıdk ile severiz ol güzel şahı, bu yolun rehberi Sultan Hatayi cem birliğiyle diyelim, Allah Allah”

Duanın sona ermesiyle birlikte tüm cemaat secdeye kapanarak dededen duasını alır. Dede, duasını verirken secdeye kapanan canlarda “Allah Allah” diyerek duaya katılırlar.

DEDE: “Bismişah Allah Allah. Akşamlar hayrola, şerler defola. Hayırlara eda ola, münkir mat ola. Münafıklar berbat ola, meydanlar abat ola. Ehlibeyt şad ola, iki cihanda yüzleriniz ak ola. Hizmetleriniz kabul, kabulü makbul ola. Kesilen kurbanlarınız kabul ola. Dertlerinize derman, hastalıklarınıza şifa ola. Yolumuzu yolsuza, pirsiz, nirsuza düşürmeyesin yarabbi. Merdi namerde muhtaç eğletme Yarabbi. Cemi cümlemizi afetlerden saklayasın Yarabbi. Yaratmış olduğun canlıya cansız keder vermeyesin Yarabbi. Nuru Nebi, Keremi Veli, erenler demine mümine Ya Ali.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duanın sona ermesiyle birlikte secdeye kapanan cemaat, secdeye niyaz ederek kalkarlar

Duvazimam-3

(Dede veya zakir tarafından söylenir.)

Bihamdüllaki islamım
Delilim Mustafa geldi
Emirim Rehberim Şahım
Aliyel Murtaza geldi

Dede veya zakir ile birlikte tüm cemaat “Allah, hüü hüü hüü...” diyerek nakarat bölümünü söyler.

*Feda olsun ona canım
Ki budur dinim imanım
İki âlemde sultanım
Hüseyin’i Kerbela geldi*

NAKARAT

*Ona insi melek bende
En enda bendesi bende
Cihanda iki âlem de
Hasan Kul ki Rıza geldi*

NAKARAT

*Muhammet Bakır ol mahum
Cafer-i Sadık’ır Şahım
Bunlardan Musa-i Kazım
Ki ol Nuri Hüda geldi*

NAKARAT

*İmanım ol Kerem kan
Ben nice seveyim anı
Resul’üm Kudretül aynı
Hüseyin’i Kerbela geldi*

NAKARAT

*Yüzündür ey kavel Kur’an
Göründü Kâbe-i irfan
Cihani rahmeti rahman
Ali Musi Rıza geldi*

NAKARAT

*Taki Şahı vilayettir
Naki Nuri hidayettir
Bunlardan makbulü hazrettir
Ki bize Rehmüna geldi*

NAKARAT

*İmamı Asker-i kiblem
Eşiği taşıdır Kâbe’m
Yoluna can başım kurban
Gayet bize sefa geldi*

NAKARAT

*Muhammet Mehti’yi ahir
Gele ona bir gün zahir
O vaktin harici münkir
Bu dergâhta cüda geldi*

NAKARAT

*Be ey Derviş gözün aç bak
Cihan bunlarıdır revnak
Bunların bastığı toprak
Gözüme tutiye geldi*

NAKARAT

*Sözün Seyfi ilahidir
Kelamin nutku mahımdır
Hakikat burcu şahımdır
Bu metni bir baha geldi*

NAKARAT

Duvazimam- 3 söylendikten sonra ara verilmeden Duvazimam- 4 okunur.

Duvazimam-4

Dede veya zakir tarafından söylenir.

Temmenamız budur haktan
Nice yüz bin sefa ile
Kılavuz ruzi mahşerde
Muhammet Mustafa ile

Duvazimam- 3 de söylenen nakarat bölümü, Duvazimam- 4'te de aynen söylenmektedir.

*Kıyamet ıssılarında
Susuzluk erdiği demde
İçelim Ab-ı Kevser'de
Aliyel Murtaza geldi*

NAKARAT

*Bu yezitler yüzler üzere
Sürüne zarı sergende
Biz olsak kürsüler üzere
Hasan Kul ki Rıza geldi*

NAKARAT

*Livanül Hamdü altında
Dirilse cümle müminle
Cenabı Hazrete gitse
Hüseyn'i Kerbela ile*

NAKARAT

*Sırat köprüsünün üstünde
Münadiler nida etse
Sevenler Mustafa nesli
Geçin Zeynel Aba geldi*

NAKARAT

*Kaçan mizana vardıkta
Muhammet Bakır'ı Cafer
Deseler bunu affeyle
İlahi bin ata ile*

NAKARAT

*İmam Musa-i Kazım'dan
Rıcamız bile haşrolmak
Muhabbet cennet içinde
Ali Musi Rıza ile*

NAKARAT

*Taki Sultan'ı din sever
Götürsün bizi toprakta
Kılavuz andı alada
Naki sahip liva ile*

NAKARAT

*Şah Hasan-ül ve Asker-i
Himmeti cananı görse
Kıyamet günü haşrolmak
Kamu Ali Aba ile*

NAKARAT

*Mehti'nin devranı erişse
Ölmeden evvela görse
Havariç elini derse
Ulaştır bizi bela ile*

NAKARAT

*Yürü Seyit Nizamoğlu
Muhibi Ehlibeyti ol ki
Şefaata eyleye ceddin
Sana lütfi hüda ile*

NAKARAT

Duvazimam- 3- 4'ün sona ermesiyle birlikte tüm cemaat secdeye kapanarak deden duasını alır. Dede, duasını verirken secdeye kapanan canlarda “Allah Allah” diyerek duaya katılırlar.

DEDE: “Allah Allah... Ya ilahi yarabbi, darımızı dar eylesin. Didarımızı didar eylesin. Yarabbi bizleri, divanından mahrum eylemeyesin. Yarabbi yerde bereketini, gökte rahmetini eksik etmeyesin. Yarabbi Allah Allah, diyen masumların yüzü gözü hürmetine dualarımızı kabul, kabulü makbul eylesin. Yarabbi, Muhammed Mustafa'nın ve Aliyel Murtaza'nın keşfi kerametini üstümüzden eksiltmeyesin. Yarabbi Kerbela şehitlerinin yüzü gözü hürmetine bizleri bağışlayasın. Yarabbi uzun yola giden insanları kazalardan koruyasın, yolunu açık eylesin. Yarabbi emeklerimizi boşa vermeyesin. Küfrümüzü iman eylesin, yardımcımızı On İki İmamlardan eylesin. Gerçeğe hüü, mümine Ya Ali.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duanın sona ermesiyle birlikte secdeye kapanan cemaat, secdeye niyaz ederek kalkarlar.

Duvazimam-5

(Dede veya zakir tarafından söylenir.)

*El âmânı Mürvet kapına geldim
Muhammet Mustafa Ali gel yetiş
İsyân deryasında gark oldum kaldım
Hünkâr Hacı Bektaş Veli gel yetiş*

Duvazimam- 5'in her dörtlüğünün son mısrası söylendikten sonra tüm cemaat “Allah Allah” diyerek dede veya zakire eşlik ederler.

*Benim evhalimi pirime bildir
Cesedin ölmeden nefsini öldür
Ulaş bir gerçeğe kabını doldur
Hatice Fatima Ali gel yetiş*

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Bir tarafta nefsim amanım üzer
Levhi Kalem ile defterin düzer
Günahın yazmadan melekler bezer
Hasan Hüseyin İmam Ali gel yetiş

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Tama aldatmaktır geziyor her bar
Hırsla nefse fırsat verme Ya Cebbar
Sana sığınmışım Vahidin Gabar
Car günüdür İmam Zeynel gel yetiş

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

*Yezitler elinde müşkül halimiz
Münkir münafığa uğratma yolumuz
Ya Muhammet Bakır sen ver elini
İmam Cafer Sadık Ali gel yetiş*

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duvazımam- 5’in sona ermesiyle birlikte tüm cemaat secdeye kapanarak dededen duasını alır. Dede, duasını verirken secdeye kapanan canlarda “Allah Allah” diyerek duaya katılırlar.

DEDE: “Allah Allah... Darınız, didarınız hak için ola. Allah’ın divanından Muhammet Ali’nin şefaatinde bizleri mahrum eyleme. Yarabbi evlerimizi şen ve aydın eyle. Yarabbi bereketlerimizi bol eyleyesin. Yarabbi taşsın dökülmesin, artsın eksilmesin, şaşırıp düşürmeyesin. Yarabbi kötü emellerimizi hayra vesile eyle. Yarabbi hayırlı evlat isteyene hayırlı evlat, hayırlı devlet isteyene hayırlı devlet veresin. Yarabbi Allah Allah, diyen dillerimiz dert görmesin. Yarabbi dualarımızı kabul eyle. Yarabbi Âdem’in nurundan, Muhammed’in şefaatinde bizleri ayırmayasın. Yarabbi bizleri afetin beterinden saklayasın. Yarabbi gelmiş geçmiş tüm peygamberlerimizin ruhlarını şad eyleyesin. Yarabbi, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün ve onun silah arkadaşlarının ruhlarını şad, mekânlarını cennet eyleyesin. Yarabbi ordumuza, milletimize birlik dirlik ihsan eyle. Yarabbi yolumuzu yol eyleyesin, bizleri On İki İmamların şefaatinde katarından ayırmayasın. Gerçeğe hüü, mümine Ya Ali.”

Dağlarca günahım gel vurma yüze
Cehennem narına uğratma bizi
Musa-i Kazım ile hem İmam Rıza
Taki Naki İmam Ali gel yetiş

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Tövbekârım muhabbetim var yolda
Mürvet’e gelmişim kusurum elde
Göster cemalini eyleme darda
Hasan-il Asker-i Şahım gel yetiş

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Noksani arz eder didarı cennet
Masumu Pak’lardan erişe himmet
El âmânı Mürvet Mehti Muhammet
Sarı Saltık Kızıl Deli gel yetiş

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duanın sona ermesiyle birlikte secdeye kapanan cemaat, secdeye niyaz ederek kalkarlar.

Miraçlama

Miraçlama’da, Hz. Muhammed’in miraca çıkışı anlatılır. Dede veya zakir tarafından söylenir. Halkada oturan canlar-iki bayan, iki erkek veya gözcü ile birlikte üç kişi-semaha kalkarlar. Miraçlama da okunduktan sonra semah okunur ve meydandaki canlar semah dönerler. (Fotoğraf-37-38)

Fotoğraf-37

Semah
Dede veya zakir tarafından söylenir.
Gine dertli dertli iniliyorsun
Sarı turnam sinem yaralandı mı
Hiç el değmeden de iniliyorsun
Sarı turnam sinem yaralandı mı
Yoksa ciğerlerin parelendi mi
Yoksa sana ya düzen mi düzdüler
Perdelerin tel tel edip üzdüler
Tellerini sırmadan mı süzdüler
Allı da turnam, telli de turnam
Sinem de yarelendi mi
Yoksa ciğerlerin parelendi mi

Fotoğraf-38

*Havayı ey deli gönül havayı
Ay doğmadan şavkı tutmuş ovayı
Türkmen kızı katar etmiş mayayı
Çekip gider bir gözleri sürmeli
Kuru kütük yanmayınca tüter mi
Ak gerdanda çifte benler biter mi
Vakti gelmeyince bülbül öter mi
Ötüp gider bir gözleri sürmeli
Dere kenarında yerler hurmayı
Kılavuz ederler telli turnayı
Ak göğsün üstünde ilik düğmeyi
Çözüp gider bir gözleri sürmeli
Karacaoğlan der ki geçti ne fayda
Bir vefa kalmadı ok ile yayda*

Semah dönenler, semah sonunda duaya durur ve Dede semah dönenlere dua verir. Semah dönenler secde niyazı yapıp dizüstü otururlar.

DEDE: “*Bismişah Allah Allah. Semahlar saf ola, günahlar affola. Hizmetiniz kabul ola, hizmetinizden şefaata bulasınız. Hüsnü himmeti, hidayeti üzerinizde hazır ve nazır ola. Hüü...*”

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

Duvazimam-5

Dede veya zakir tarafından söylenir.

*Hak Muhammed Ali uğradı hâlâ
Hasan intizardır bir gonca güle
Hüseyin göçünü çekti bir güle
Şehit Kербela bu demedi mi*

*İmam Zeynel Aba içeri geçti
Bakır Cafer ile kaynayıp coştı
Kazım Musa-i Rıza hule don biçti
Müşkülü tağıya bu demedi mi*

*Muhammet Naki'dir yararı dostum
Hasan-ül Asker-i serili postum
Pir Mehmet'im der ki Mehti dostum
Ahiri lamelif ye demedi mi*

CEMAAT: Hep birlikte “*Allah Allah*” der.

Duvazimam-5'in sona ermesiyle birlikte tüm cemaat secdeye kapanarak dededen duasını alır. Dede, duasını verirken secdeye kapanan canlarda “*Allah Allah*” diyerek duaya katılırlar.

DEDE: “*Allah Allah... Yüzleriniz ak ola, bizleri şeytanın şerrinden saklayasın. Cehennem narına uğratmayasın. Yarabbi erlerin, enbiyaların, evliyaların hürmetine dualarımızı kabul eylesin. Yarabbi vatan uğruna canını veren şehitlerimizi cennetine nail eylesin. Yarabbi milletimizin birliğini, ikiliğe düşürmeyesin. Ordumuzu muzaffer kılasın, kılıcını keskin eylesin. Yarabbi düşmanlara fırsat vermeyesin. Yarabbi bizleri saklayasın, bekleyesin. Dilde dileklerimizi, gönülde muratlarımızı veresin. Gerçeğe hüü, mümine Ya Ali.*”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duanın sona ermesiyle birlikte secdeye kapanan cemaat, secdeye niyaz ederek kalkarlar.

Tevhit

Dede veya zakir tarafından söylenir. Tevhit’in okunması sırasında tüm canlar elleri açık bir şekilde dizlerine vurarak tevhide eşlik ederler.

Zülcelâl Şahı sever

Şah Şahı Merdan Ali

Muhammed’in doğru yâri

Şah Şahı Merdan Ali

Şah Merdan Şiri Yezdan

Ey şeması Ya Ali

Hak la ilahe illallah, illallah Şah illallah

Ali Mürşit güzel Şah

Eyvallah Şah’ım Eyvallah(NAKARAT)

Beri hal beri hane dolan

Arş yüzünde aslan olan

Muhammed’den Hatemi olan

Şah Şahı Merdan Ali

NAKARAT

Takdir Allah’ın takdiri

Ahmet’e nutku veziri

Her fakiri deste giri

Şah Şahı Merdan Ali

NAKARAT

Tevhit’in dördüncü kıtasına geçilmesiyle birlikte tüm cemaat “Hüü... Hüü... Hüü...” diyerek daha coşkulu bir şekilde dede veya zakire eşlik ederler.

Kesik başın carına yeten

Yedi kat kuyunun dibine inen

İfrit ile dava kılan

Şah Şahı Merdan Ali

NAKARAT

Ey kudreti kerem kani

Sensin cihan madeni

Mustafa’nın pehlivanı

Şah Şahı Merdan Ali

NAKARAT

İmamların tamamı

Şehitlerin mekânı

Sefillerin imamı

Şah Şahı Merdan Ali

NAKARAT

Şah Hatayi’m gence mahım

Bize dildir güldür matahım

Yerin göğün padişahı

Şah Şahı Merdan Ali

NAKARAT

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Tevhit’in sona ermesiyle birlikte tüm cemaat secdeye kapanarak dededen duasını alır. Dede, duasını verirken secdeye kapanan canlarda “Allah Allah” diyerek duaya katılırlar.

DEDE: “Bismişah Allah Allah. Akşamlar hayrola, şerler defola. Hayırlara eda ola, münkir mat ola. Münafıklar berbat ola, meydanlar abat ola. Ehlibeyt şad ola, iki cihanda yüzleriniz ak ola. Hizmetleriniz kabul, kabulü makbul ola. Kesilen kurbanlarınız kabul ola. Dertlerinize derman, hastalıklarınıza şifa ola. Yolumuzu yolsuza, pırsize, nursuza düşürmeyesin yarabbi. Merdi namerde muhtaç eğletme Yarabbi. Cemi cümlemizi afetlerden saklayasın Yarabbi. Yaratmış olduğun canlıya cansıza keder vermeyesin Yarabbi. Nuru Nebi, Keremi Veli, erenler demine mümine Ya Ali.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duanın sona ermesiyle birlikte secdeye kapanan cemaat, secdeye niyaz ederek kalkarlar.

Duvazımam-6

Dede veya zakir tarafından söylenir.

Günah ettim Şah’ım darına durdun
Allah bir Muhammed Ali aşkına
Kırklar eşiğine yüzünü sürdüm
Allah bir Muhammed Ali aşkına

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

*Hasan Rıza’ya ben ricaya vardım
İmam Hüseyin’i şefim buldum
Şahım Zeynel Aba eyledi yardım
Allah bir Muhammed Ali aşkına*

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

*Muhammed Bakır’ın yüzü nuruna
İmamı Cafer’in vardım darına
Kalmış günahımın küllü varına
Allah bir Muhammed Ali aşkına*

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Musa-i Kazım’dan görünen nurlar
Aliyel Rıza’ya naklolan sırlar
Kalman günahıma erenler pırlar
Allah bir Muhammed Ali aşkına

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Muhammed Taki’nin yolu aşkına
Aliyel Naki’nin hali aşkına
Bağışla cümrumü veli aşkına
Allah bir Muhammed Ali aşkına

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Hasan-ül Asker-i nuru hak için
Muhammed Mehdi’nin sırrı hak için
Erenler sema-ı devri hak için
Allah bir Muhammed Ali aşkına

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

*Mürşidi bilelim yara varalım
Kul Hüseyin ile dara varalım
Şerleri def eden hayra varalım
Allah bir Muhammed Ali aşkına*

Cemaat: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duvazimam- 6'nın sona ermesiyle birlikte tüm cemaat secdeye kapanarak dededen duasını alır. Dede, duasını verirken secdeye kapanan canlarda “Allah Allah” diyerek duaya katılırlar.

DEDE: “Allah Allah... Hizmetiniz kabul ola, hizmetinizden şefaata bulasınız. Muratlarınız hâsıl ola, Allah Allah diyen nefesleriniz boşa gitmeye. Zikrettiğiniz erlerin, evliyaların hüsnü himmeti üzerinizde hazır ve nazır ola, hizmetinizden şefaata bulasınız. Üçlerin, beşlerin, kırkların, yedilerin, on dört masumu pakların, on yedi kemerbestlerin yüzü gözü hürmetine bizleri bağışlayasın. Yarabbi okuduğumuz deyişleri düvazları kabul eylesin. Yarabbi eğer dilimizle hata kusur işlediyseniz bizleri affeyleyesin. Dostlarımızla, kapı komşumuzla beraberliğimizi birlikte eylesin. Yarabbi seccadeye inen başlar ar, acı görmesin. Yarabbi kapanıkta niyazda bulunduğumuz secde Muhammed Ali'nin secdesi olsun. Nuru Nebi, Keremi Veli, erenlerin demine gerçeğe hüü, Ya Ali.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duanın sona ermesiyle birlikte secdeye kapanan cemaat, secdeye niyaz ederek kalkarlar.

Duvazimamların okunmasından sonra, Hz. Hüseyin ile Kerbela'da şehit düşen canları anmak amacıyla mersiye okunur. Mersiye okunduğu sırada tüm cemaat ayağa kalkar ve el ele tutuşurlar ve mersiyeye coşkulu bir şekilde aşk ile söylerler. Buradaki amaç yaşanmış olan bu acıyı birliktelik içinde hissederek yaşamaktır.

Mersiye

Dede veya zakir tarafından söylenir.

Bugün matem günü geldi
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
Senin derdin bağrım deldi
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
Şehit olmuş Şahı Merdan
Şah Hüseyin'im vah Hüseyin'im
NAKARAT

*Bizimle gelenler gelsin
Serini meydana koysun
Hüseyin'le şehit olsun
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
NAKARAT*

*Kerbela'nın yazıları
Şehit düştü gazileri
Fatma Ana kuzuları
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
NAKARAT*

*Kerbela'nın önü düzdür
Geceler bana gündüzdür
Şah Kerbela'da yalnızdır
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
NAKARAT
Gökte yıldız parelendi
Şehribanu karalandı
Şah Hüseyin yaralandı
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
NAKARAT*

*Bir su verin masum cana
Yezit içti kana kana
Fatma Ana yana yana
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
NAKARAT*

*Boz bulanık puslu dağlar
Virandır bahçeler bağlar
Şah Hatayi'm durmaz ağlar
Ah Hasan'ım vah Hüseyin'im
NAKARAT*

DEDE: : “Verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyti'ne salâvat”

Tüm cemaat, Muhammed Mustafa ve Ehlibeyti'ne salâvat getirir. Salâvatın getirilmesinden sonra dede, duaya başlar.

DEDE: : “ Yarabbi, ellerimiz açtık sana sığınyoruz. Allah Allah, diyen tüm canlarımızın günahlarını affeyle. Cem yüzünü görene, cennet yüzünü nasip eyle. Devlet isteye devlet, millet isteyene millet, hayırlı evlat isteyene hayırlı evlat nasip eyle yarabbi. Duvarımızdan taş, gözümüzden yaş düşürmeyesin. Kurbanlarımız kabul, kabulü makbul eylesin. Küfrümüzü iman, yardımcımız On İki İmam'lardan eylesin. On İki İmam'ların katarından didarından bizleri mahrum etmeyesin. Nuri Nebi, Kerem Ali, gerçeğe hüü. Mümine Ya Ali.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Duadan sonra süpürgeci meydana gelir.

SÜPÜRGEÇİ: “*Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali. Biz üç bacıydık, Güruhu Naci’ydik, Kırklar meydanında süpürgeciydik. Süpürgeci Salman, Kahrolsun mervan. Yardımcımız olsun, Ey Şahı Merdan. Allah Eyvallah, Nefes pirdedir.*”

DEDE: “*Ben hulamı hanedanım bendesiyim. Asla acıdan eylemem hafınaz. Piri-miz Hünkârımız kırklar meydanında Salmanı Pak. Er Cemali Muhammet, Pir Kemali Hasan ile Hüseyin, verelim Muhammed Mustafa ve Ehlibeyti’ne salâvat.*”

Tüm cemaat, Muhammed Mustafa ve Ehlibeyti’ne salâvat getirir. Duanın ve mer-siyenin okunmasının ardından sakka suyu hizmeti başlar.

Sakka Suyu Hizmeti

Sakka hizmeti ile Hz. Hüseyin ve Kerbela şehitleri anılır ve şehit olan canlar anısına su dağıtılır. Sakka suyunu dağıtmaktaki amaç Hz. Hüseyin’i sevgiyle anmak; zulmün ve alçaklığın simgesi olan Yezit’e lanet okumaktır. Sakka suyunu temiz sü-rahilere koyan saki, bir elinde bardaklar, diğer elinde sürahisi ile meydana gelir. İlk olarak delile niyaz olur ve “*Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali*” diyerek delile üç damla su damlatır ve delilciden başlayarak sırayla halkada oturan canlara, daha sonra ise tüm cemaate sakka suyunu dağıtır. Sakka suyu hizmeti yaklaşık olarak 10–15 dakika sürmektedir. Sakka suyu hizmeti yürütüldüğü sırada dede, sakka suyu içenlere duasını verir. Dede, okuduğu duayı sakka suyu hizmeti tamamlanıncaya kadar defalarca coş-kulu bir şekilde tekrarlar. Aynı coşkuyu yaşayan cemaat de dedenin okuduğu duaya “*Allah Allah*” diyerek katılırlar. (Fotoğraf–39–40)

Fotoğraf–39

Fotoğraf–40

DEDE: “Sır ola, nur ola, kadayı kalkan belaya bekçi ola. Ceset bekçisi ola. Dertlere deva, hastalıklara şifa ola.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

DEDE: “Ya Sakka Hüseyin, Ya Sakka Hüseyin... Dertlere derman, hastalıklara şifa ola. Nur ola, sır ola, ceset bekçisi ola. Cem yüzünü görene, cennet yüzü görmeyi nasip eyleye. Ya Sakka Hüseyin, Ya Sakka Hüseyin...”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Saki, sakka suyu hizmeti tamamladıktan sonra meydana gelir ve dededen duasını alır.

DEDE: “Allah Allah. Hayır hizmetin kabul ola, hizmetinden şefaât bulasın. Dilden dileğini gönülden muradını, Şahı Merdan Ali vere. Sakka-i Kevser-i İmam Hüseyin, dertlerimize derman, hastalıklarımıza şifa eylesin. Hüü.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Saki, duasını alarak meydandan ayrılır. (Fotoğraf-41)

Fotoğraf-41

Lokma Hizmeti

Lokmacı pişirdiği kurbandan, bir kısım alarak bir tepsi veya tabak üzerine koyduğu lokma ile birlikte meydana gelir ve dededen lokma duasını alır.

DEDE: “Evvel Allah diyelim, Kadim Allah diyelim. Geldi Ali sofrası, hak versin biz yiyelim. Getirenin, götürenin hizmetleri kabul ola, kabulü Şah dergâhına yazıla. Cenabı Allah, dertlerimize derman, hastalıklarımıza şifa versin. Yiyenin işi yürüsün, Şah yürüsün. Hüü.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Lokmacı, duasını alarak meydandan ayrılır.(Fotoğraf-42)

Fotoğraf-42

Çerağın Sır Edilmesi

Delilci, delili eline alarak oturmuş olduğu yerden ayağa kalkar, dara durur ve dededen duasını alır. (Fotoğraf-43)

Fotoğraf-43

DEDE: “Çerağı Ruşen, Fahri Devrişan, Zuhuru İman, Himmeti Piran, Piri Horasan, Küşadı Meydan, Kuvve-i Abdalan, Kanuni Evliya, Gerçek erenlerin demine, hüü.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Delilci, delili söndürerek tekrar yerine oturur.

Postun Meydandan Kaldırılması

Post hizmetini yürüten kişi, meydanda serili olan postu toplayarak dara durur ve dededen duasını alır. (Fotoğraf-44)

Fotoğraf-44

DEDE: “Post kadim ola. Muhammet Ali ’nin şefaati üzerinde hazır ve nazır ola. Hizmetinden şefaet bulasın. Gerçeğe hüü, mümine Ya Ali.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Postu hizmetini yürüten kişi, duasını aldıktan sonra postu alarak meydandan ayrılır ve postu cem evindeki yerine bırakır.

Kurbancılar ve Lokmacıların Meydana Gelip Dualarını Alması

Kurban ve Lokma hizmetini yürüten canlar, hizmetlerini tamamladıktan sonra hep birlikte meydana gelerek dededen dualarını alırlar. (Fotoğraf-45)

Fotoğraf-45

DEDE: “Allah Allah. Hayır hizmetin kabul ola, hizmetinden şefaet bulasın. Dilden dileğini gönülden muradını, Şahı Merdan Ali vere. Hizmetlerinizi boşa çıkarmaya. Sizleri evlatlarınıza bağışlaya. Yolunuzu hırsıza, nursuza, uğursuza uğratmaya. Hüü.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Kurban ve Lokma hizmetini yürüten canlar, dualarını aldıktan sonra meydandan ayrılırlar.

Kapıcıların Meydana Gelip Dualarını Alması

Cemin güvenliği sağlamak amacıyla hizmet yürüten canlar, meydana gelerek dededen dualarını alırlar. (Fotoğraf-46)

Fotoğraf-46

DEDE: “Allah Allah. Hayır hizmetin kabul ola, hizmetinden şefaatt bulasın. Dilden dileğini gönülden muradını, Şahı Merdan Ali vere. Allah işiniz rast getirsin. Hüü.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Gözcü Hizmet Duası

Gözcü, meydana gelerek dededen dualarını alırlar. (Fotoğraf-47)

Fotoğraf-47

DEDE: “Allah Allah. Hayır hizmetin kabul ola, hizmetinden şefaata bulasın. Dilden dileğini gönülden muradını, Şahı Merdan Ali vere. Gözcü Karacaahmet’in keşfi kerameti üzerinde hazır ve nazır ola. Hüü.”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Gözcü, duasını aldıktan sonra asayı alarak meydana ayrılır ve asayı cem evindeki yerine bırakır.

Süpürgeci Hizmet Duası

SÜPÜRGEÇİ: “Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali. Biz üç bacıydık, Güruhu Naci’ydik, Kırklar meydanında süpürgeciydik. Süpürgeci Salman, Kahrolsun mervan. Yardımcımız olsun, Ey Şahı Merdan. Allah Eyvallah, Nefes pirdedir.” (Fotoğraf-48)

Fotoğraf-48

DEDE: “Allah Allah, Allah Allah. Hayır hizmetin kabul ola, hizmetinden şefaata bulasın. Seyyid-i Faraş’ın keşfi kerameti için. Gerçeğe hüü”

CEMAAT: Hep birlikte “Allah Allah” der.

Süpürgeci, duasını aldıktan sonra süpürgeyi alarak meydana ayrılır ve süpürgeyi cem evindeki yerine bırakır. Bütün hizmetlerin sona ermesi ve hizmet sahiplerini dualarını almasıyla birlikte dede cemin sona erdiğini tüm cemaate bildirir ve cemin son duasını verir.

DEDE: “Giden, dönen dediler. Bu sırrı bir belaya koydular. Gidesiniz, gelesiniz bu sırta eresiniz. Cenabı Allah, hizmetlerinizi kabul etsin. Gidene destur, gelen postur. Açın kapıları, canlar.”

Dede tarafından verilen bu duadan sonra cem evinin kapıları açılır ve tüm canlar lokmalarını yemek için cem evinin yemekhanesine geçerler.

SONUÇ

Kültürel bellek geçmişin belli noktalarına yönelir. Geçmiş onda da olduğu gibi kalmaz, daha çok anının bağlandığı sembolik figürlerde yoğunlaşır (Assmann,2001:55). Cem töreni ve tören ritüelleri de gruba aittir ve grup belleğinde yaşar. Diğer grup bellekleri karşısında özgünlüğünü vurgular.

Grup ve mekân bir arada, sembolik bir ortam, yaşam kurarlar; grup kendi mekânından ayrı düşse de bu birlikteliği, kutsal mekânları sembolik olarak yeniden üreterek yaşatır (Assmann,2001:43). Bellek canlıdır ve sürekli iletişim içinde varlığını sürdürür, bu alışveriş duraksarsa veya alışveriş içinde olunan gerçekliğin çerçevesi değişir ya da kaybolursa unutmaya ortaya çıkar. İnsan sadece alışveriş içinde olduğu ve ortak belleğin çerçevesi içine yerleştirebildiği şeyleri hatırlar (Assmann, 2001:41). Grupların belleği veri taşıyıcısı olarak geçmişte yaşadıklarını geleceğe taşır. Dayanışma, kardeşlik, dostluk, birlik kavramları ile birlikte zikredilen, Alevîliğin “olmazsa olmaz” larından biri olan musahiplik ve musahip cem töreni de Alevilerin ortak belleğinde geleceğe taşınmaktadır. Sadece musahiplik değil, cem törenleri, tören düzeni, ilgili bütün kural ve ritüeller tekrarlanmaktadır. Törenlerin tekrarı, törenleri grup belleğine yerleştirmektedir. Belleğin güçlenmesi ve tekrarlar da geçmişin kesintisiz sürdürdüğünü göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Akbaş Rıza (2011).”İmam Rıza Ocağı’nın Yol Erkan Süreğine Göre Musahiplik, Gör-gü Cemi Ve Cem Ritüelleri” *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 60
- Assmann Jan (2001). *Kültürel Bellek Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Po-litik Kimlik*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Azar Birol Sözlü (2013). “Geleneğin Kurumsallaşması: Gelenekten Geleceğe Musa-hiplik Örneği “*Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* Cilt:2 •Sayı:3•Tem-muz .
- Bozkurt, Fuat. (2003). “Aleviliğin Yeniden Yapılanma Sürecinde Toplum-Devlet İliş-kisi.” T. Olsson, E. Özdalga, C. Raudvere (Eds). *Alevi Kimliği*. (Çev. B. K. Torun ve H. Torun), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Erdem Cem (2013) “Sözlü Tarih Ve Kültür Açısından İmam Rıza Ocağı” *Türk Kültü-rü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 66- 7
- Eröz, Mehmet (1977). *Türkiye’de Alevilik Bektaşilik*, Kültür Bakanlığı Yayınları İs-tanbul.
- Ersal Mehmet (2011). “Alevi İnanç Sistemindeki Ritüelik Özel Terimler: Musahiplik” *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Terature And History Of Turkish Or Turkic* volume 6/1 Winter
- Korkmaz, Esat (Yayına Hazırlayan). (1997). *İmam Cafer Buyruğu*, İstanbul: Ant Ya-yınları.
- Melikoff, Irene (1994). *Uyur İdik Uyardılar* (Çev. Turan Alptekin) Cem Yay. İstanbul.
- Üçer, Cenksu (2005). “Geleneksel Alevilikte İbadet Hayatı Ve Alevilerin Temel İs-lâmî İbadetlere Yaklaşımları” *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* V Sayı: 2
- Seven Yusuf Can (2010). “İmam Rıza Ocağı’nda İnanç Uygulamaları” *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 56 .
- Türkdoğan, Orhan (1995). *Alevi-Bektaşî Kimliği –Sosyo-Antropolojik Araştırma*, İs-tanbul: Timaş Yayınları.
- Türk Hüseyin- Çapar Mustafa (2011).“Alevilikte Yola Giriş Geleneklerinin Karşılaş-tırmalı Olarak İncelenmesi” *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 60

KAYNAK KİŞİLER

İbrahim Elibaş (K.K.1) : 1954-Yozgat/ Çekerek- Kırkdilim köyü doğumludur. İmam Rıza Ocağındandır. Cem erkânında zakirlik görevini yürütmektedir. Alevilik konusunda araştırmaları bulunmaktadır. 2009 yılında Hakk'a yürümüştür. Bu çalışmada İbrahim Elibaş'ın kütüphane arşivinden önemli ölçüde faydalanılmıştır.

Şahin Petek (DEDE (MÜRŞİT))-(K.K.2) : 1964-Tokat/ Zile- Büyükaköz köyü doğumludur. İmam Rıza Ocağındandır. Cem erkânından mürşit postu makamındadır ve bu hizmetini hâlen cemlerde sürdürmektedir. Ankara'da ikametgâh etmektedir.

İbrahim Seven (K.K.3): 1957- Tokat/ Zile- Büyükaköz köyü doğumludur. İmam Rıza Ocağındadır. Cem erkânında çoğu zaman rehberlik hizmetini yürütmüştür ve yürütmektedir. Alevilik konusunda yakın dostu olan İbrahim Elibaş ile araştırmaları bulunmaktadır. Hâlen Ankara'da ikametgâh etmektedir.

Mehmet Ali Onar (DEDE)- (K.K.4):1926- Tokat/ Zile- Büyükaköz köyü doğumludur. İmam Rıza Ocağındadır ve ocakzade (Dede)'dir. Hâlen Tokat/ Zile- Büyükaköz köyünde ikametgâh etmektedir.

Erzade Yıldız (DEDE (PİR))- (K.K.5): 1982- Yozgat/ Çekerek- Kırkdilim köyü doğumludur. İmam Rıza Ocağındandır. Cem erkânında pir postu makamındadır ve birçok yürüttüğü cemde zakirlik görevi de yapmaktadır. Dedesi Abidin Yıldız, 2001 yılında yaşadığı sağlık problemlerinden dolayı pir postu makamını torunu olan Erzade Yıldız'a bırakmıştır. Hâlen İstanbul'da ikametgâh etmektedir.

Abidin Yıldız (DEDE (PİR))- (K.K.6):1933- Yozgat/ Çekerek- Kırkdilim köyü doğumludur. İmam Rıza Ocağındandır. Cem erkânında pir postu hizmetini yürütmüştür. 2001 yılında yaşadığı sağlık problemlerinden dolayı pir postu makamını, çocukluğundan beri yetiştirdiği torunu olan Erzade Yıldız'a bırakmıştır. 2009 yılında Hakk'a yürümüştür.

*Derlemeler Yusuf Canseven tarafından Aralık 2002, Ocak 2005 tarihlerinde yapılmıştır.

**DIE GLAUBENS- UND DENKSTRUKTUREN DER İMAM RIZA TRÄGER-
FAMILIEN (OCAK) UND IHRE GLAUBENSPRAXIS
DER GOTTESDIENST DER WEGGEMEINSCHAFT NACH REGELN ALE-
VITISCHER ZEROMONIEN**

Yusuf Can Seven

Doç. Dr. Fatma Ahsen Turan

Um das Wesen der Trägerfamilien (ocak) und der Trägerfamilien basierten Organisationsstruktur in Anatolien verstehen zu können, bedarf es der Analyse des Werdegangs des Alevitentums in Anatolien. Dabei begegnen uns die “inanç-dede ocakları” (Trägerfamilien, die von den Nachfahren der Zwölf Imame, der sogenannten “dede” geführt werden, AdÜ) als die wichtigste Institution innerhalb der Tradition der Trägerfamilien (ocak).

Der alevitische Gottesdienst (cem), der im alevitischen Glaubenssystem einen wichtigen und unverzichtbaren Stellenwert einnimmt, bildet auch das Zentrum des alevitischen Glaubens und der Trägerfamilien, die von den dede (Geistliche) geführt werden. Die Cem-Andacht bildet die fundamentale Form des alevitischen Gottesdienstes. Der Cem-Gottesdienst wird von den Aleviten als “Gott-Muhammed-Ali Divan” bezeichnet. Die Aufnahme in die Gemeinde vollzieht sich bei den Aleviten-Bektaschi über drei Phasen und zwar über die Kindesinitiation (çocuk ikrarı), über die Initiations-Andacht (ikrar cemi) und über den Gottesdienst der Weggemeinschaft (muhasiplik cemi). Dabei können “Betten, Ritual der Sündenbekenntnis, Belehrung und Erziehung, Sterben vor dem Sterben, Rechenschaft ablegen, am Jüngsten Gericht vor Gott mit einer weißen Weste erscheinen” als Ziele der Gottesandacht bezeichnet werden. Darüber hinaus kann die Cem-Andacht als ein wichtiges religiöses Ritual angesehen werden, welches die Aleviten als Gemeinde zusammenhält. Die Trägerfamilien haben eigene Glaubensrituale und -praktiken, die sie intern befolgen. Eines davon ist die Gottesandacht der Weggemeinschaft (Musahiplik Cemi). Musahiplik bedeutet unter den Aleviten “Weggemeinschaft eingehen”. Jeder alevitische Jugendliche im Erwachsenenalter geht mit einem gleichaltrigen Jugendlichen eine Musahiplik (Weggemeinschaft) ein und findet damit Aufnahme in die Gemeinschaft. Musahiplik beinhaltet darüber hinaus auch die gegenseitige Unterstützung und das miteinander Teilen. Wer keinen Musahip-Partner hat, kann an den alevitischen Gottesandachten nicht teilnehmen.

Musahiplik bedeutet, dass vier Erwachsene Personen (Seelen) ein Versprechen geben. Die Paare, die durch ihr Versprechen (ikrar) eine Weggemeinschaft eingehen, sichern einander zu, dass sie sich Zeit ihres Lebens als Geschwister betrachten und sich gegenseitig beschützen werden. Wenn man sich gedanklich mit dem Begriff und dem Ritual der Weggemeinschaft (Musahip) beschäftigt, kann man sagen, dass der Begriff der "Brüderlichkeit" eine Terminologie ist, die die alevitische Glaubensgemeinschaft generell charakterisiert. Der Appel an Brüderlichkeit ist der Ausdruck, der am intensivsten für die Weggemeinschaft verwendet wird. Es muss aber ein Gottesdienst der Weggemeinschaft vollzogen werden, um sicherzustellen, dass diejenigen Paare, die die Weggemeinschaft (musahiplik) eingehen wollen, ihr Versprechen auch vor den Geistlichen (dede) und vor der Gemeinde geben. Der Gottesdienst der Weggemeinschaft wird auch von den Trägerfamilien (ocak) unterschiedlich praktiziert. Imam Ali Rıza ist der VIII. der Zwölf Imame und wird als einer der bedeutendsten Vertreter des anatolischen Alevitentums angesehen. Die Imam Rıza Trägerfamilie (ocak) ist eine der in Anatolien am weitesten verbreiteten Trägerfamilien. Diese Trägerfamilie ist einflussreich in den Städten Tunceli, Elazığ, Malatya, Kahramanmaraş, Erzurum, Sivas, Yozgat, Amasya, Tokat und Çorum. Dabei stellt man fest, dass die "Gottesandacht der Weggemeinschaft", wie sie in der Imam Rıza Trägerfamilie praktiziert wird, von Beginn an über eine sonderbare Struktur verfügt, wenn man ihren Werdegang hinsichtlich ihrer Machart und Durchführung berücksichtigt. Die Gottesandacht wird der Reihe nach wie folgt vollzogen: Nach der Begrüßung (selamlama) und dem Willkommensgruß (safalama), dem Aussprechen der Formel "Gott ist groß" für das Opfertier (kurban tekbirleme), dem "Handwaschdienst" (tezekkar hizmeti) und der Zeremonie zur Erweckung des Lichts (delil uyandırma) kommen die Seelen (can), die eine Weggemeinschaft (musahiplik) eingehen, in die Mitte des Versammlungsortes (dar) und nach dem Vollzug des Dar-Dienstes und Sitamdan Geçme (Gömlekten Çıkarılma), wird für die, die in die Gemeinschaft aufgenommen werden wollen, die Gottesandacht nach den Glaubensregeln und Zeremonien der Trägerfamilie praktiziert. Dieser Artikel beschreibt die Praxis der Gottesandacht der Weggemeinschaft, wie sie von der Imam Rıza Trägerfamilie über viele Jahrhunderte in den Städten Tokat, Yozgat, Çorum praktiziert und bis in die Gegenwart hinein übertragen wurde.

Schlüsselbegriffe: Anatolisches Alevitentum, Weggemeinschaft (Musahip), Imam Rıza Trägerfamilie, Gottesdienst (cem)